

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Efterretninger

om

Rudkjøbing Kjøbstæds

nuværende Tilstand

med Hensyn til min Embedsforvaltning

sammesteds

af

Steffen Jørgensen

Vice-Landsdommer i Tjen og Langeland,
samt Byefoged i Rudkjøbing og Herredsfoged
paa Langeland

Odense, trykt hos Boerzen

1796.

Ad quæ igitur res aptissimi erimus,
in iis potissimum elaborabimus, Sin
aliquando necessitas nos ad ea detruserit,
quæ nostri ingenii non erunt: omnis
adhibenda erit cura, meditatio, diligentia,
ut ea, si non decore, at quam minimum
indecore facere possimus.

Cicero.

De Herrer Directeurer
for Kiøbstædernes publice Børsen
i Fyens Stift.
Stiftamtmanden og Biskoppen
være dette
erbødigst tilføjet.

Til Læseren!

Sitlen og Indholden viser, hvortil jeg
hensigter med disse Efterretninger.

Gierne havde jeg tilføjet en Under-
søgelse om, hvorvidt Rudkøbing Kiøb-
stads nuværende Tilstand er bedre eller
flettere end den har været i de fiernere Tider,
men Byens Archiv, som, i saa Fald,
skulde give den bedste Veiledning, gaaer
ikke høiere op i Oldtiden, end til Slut-
ningen af forrige Aarhundrede, og de Op-
lysninger, man har andensteds fra herom,
ere usfuldstændige.

I mtdlertid har jeg dog anmærket de
Mangler jeg har foresunden; hvor mange
deraf har været til tilforn, eller ikke, vil
Læseren selv let kunne slutte sig til.

Endeel Mangler ere i min Embedstid
afhiulpne; Gid jeg kunde have afhiulpen
dem alle!

Rudkøbing, den 30te Septbr. 1796.
Jørgensen.

A.**Om Rudkiøbing Kiøbstæds Beliggenhed,
Ælde, Størrelse og Bygninger.**

Rudkiøbing, saa kaldet af de 3 Rud-Staller*) den ligger i sit Vaaben, er den eneste Kiøbstad paa Den Langeland, og henhører under Fyens Stift, Tranckier Amt.

Tilforn kaldtes denne Bye Lavindskjøbing og Langeland Lavind **).

Den er beliggende omtrent i Midten af Landsdet, ved den vestlige Kyst, 2 Mile fra Grøe, 1 Mil fra Færgestedet Bemmenas paa Lørsinge, hvorimellem Overfarten seer med Posten, 3 Mile fra Svendborg, 6 Mile fra Nyborg og 9 Mile fra Corsøer, i en Egn, som formedelst sine mange Afvejlinger af Skov, Vand og Banker,

*) Rudkølle, paa Latin Rutillus, er en Ferskvandessild med røde Søomme • Finner, af næsten en Karpes Størrelse. Bomar. Tom. VI. pag. 599.

**) Danske Magazin VI. Bind pag. 322.

ikke kan andet end forløste enhver Tillsker; men især gives der en slien Udfigt fra en Banke, tæ uden for Byen, som virkelig fortiente at afskopies; Kunns Skade at man har bestemt den til et Retssted.

Hvad Tid Byen er anlagt, vides ikke, men at den har været til allerede i det 13 Aarhundrede, kan man slutte deraf, at Erich Langbeen, som var Hertug paa Vangeland, i et Brev dateret 1296 har stadfæstet Indbyggerne i Rudkøbing alle deres Friheder og løvlige Vedtagter, som de udi hans Faders og Farbroders Sønns Domicelli Abels Tid havde haft *). Dens sidste Privilegier skal være givet 1447 af Kong Christopher III. — Dog er ingen af disse at finde her i Archivet, da de ældste Dokumenter, som der bevares, ere alle yngre, og Aarsagen dertil er, som en Erklæring udbiiser, der i Aaret 1661 den 28 Januarii er afgivet af daværende Borgemeister og Raad i Anledning af nogle Restanser, hvilke Byen var bleven krævet for, at Svensken, som i Feiden med Danne mark, først havde haft Landet inde, ganske havde ødelagt Raadhuset med alle deri værende Kister, Skrine og Dokumenter.

At Rudkøbing i de ældre Tider baade har været større i Omkreds og tillige befæstet,

*) En Oversættelse af dette Brev findes i Hofmans Fundationer Tom. II. pag. 210.

viser endnu flendelig Levingerne af de gamle Bøldene norden for Byen, men nu bestaaer den kun ialt af 190 Gaarde og Huse, hvorunder endog er indbefattet Kirken og Raadhuset, samt nogle Huse uden for Byen, men som dog ligger paa Byens Grund, hvilket tilsammen udgjør et Kirkesogn.

De offentlige Bygninger etc:

1) Kirken, som har et Taarn med Spiir om trent 52 Alen høit, og indeholder 2 Gange foruden Choret, af hvilke den ene eller Hovedgangen kaldes den gamle Kirke, og den anden eller Sidegangen, som vender til Taarnet, den nye Kirke. I Gangen hænge 3 Messing Lysekroner og paa Væggene adskillige gamle Gravminder, hvoriblandt en sort Tastes Fahne med forgyldt Inscription, der viser, at neden under samme er begravet den bekjendte Hans Jørgensen Samsøe, Generalmajor af Infanteriet, som var fød paa Samsø den 10de Nov. 1661 og døde i Rudkøbing den 1ste Mart. 1739*). Ved Altertavlen og Prækestolen er intet mærkværdigt, men derimod har Kirken et meget jærliqt og godt Orgel paa 14 Stemmer, og som endnu kan foreges med en Stemme

*) Bemeldte Samsøe har, efter Pontoppidans Beretning i hans *Histor. Danicæ* pag. 182, længe været i fransk og Venetiansk Tjeneste.

til, der er bekløst i Mæret 1788. Saa har den og siden faaet 2 nye lukte Stole og et Pulpitur; er bleven malet overalt indvendig og nu i Mæret haade Muuren, Taget og Spiiret udvendig istandsfædt. Taget er takket med Steen og Spiiret med Spaan. Til Kirkens Ornamenteer henhøre 1 Sølv forgyldt Kalk og Disk paa $36\frac{1}{2}$ Lød, 1 dito paa 16 Lød, 1 dito paa 10 Lød og 1 dito, som er den nyeste og givet af Borgemeester Mogens Hansen 1689 paa $40\frac{1}{2}$, 1 Sølv Wiinkande med forgyldt Crucifix paa 32 Lød og 1 dito Væske paa 21 Lød.

3 Taarnet er 3 Klokker og et Sejerværk.

2) Raadhuset, dette er for 5 Mæret siden af nye opbygget efter en af mig selv forfærdiget Tegning, og bestaaer af 3 Længder. Den midterste, eller Hovedbygningen vender Facaden imod Torvet, og er 20 Alen lang, 13 Alen breed, af Grundsmuur. Deri er:

- a) En Raadstuefal, 12 Alen lang, 8 Alen breed.
- b) En Forstue og i Enden af samme Dvgang til Vøstet.
- c) En Lingsstue, hvor Bne. og Herredstinget holdes, 8 Alen i \square med Sideværelse til Archivet.
- d) I hver af begge Gavlene et civil Arrest-Kammer.

- 2) I Kælderen, som er en Alen under Jorden og $2\frac{1}{2}$ oven, med en Gang midt igiennem, 4re Criminel-Arrester, opsadte indvendig fra Grunden til Loftet med flatte Kampsteen, et Kieflen og en Pakkielder.

Udvendig er en Fød neden om af hugne Steen; Ved Indgaangen fra Torvet er opsat en Steentrappe med Jern-Gitterværk, og over Døren er indmuuret en Steen i Frontespicen, hvorpaa staaer følgende Inscription:

Held den Mand som Retten ærer;
 Guld for Dyden ringeaeter.
 Ham ey Sindets Qual fortærer;
 Thi kun Ret han eftertraeter.

Arresterne ere rummelige, lyse og tørre.

De andre Længder, eller Sidebygningerne, som ere af Bindingsværk, ere hver 10 Alen i Længden og $6\frac{1}{2}$ Alen i Bredden, indrettede den ene til et Strytehuus med Port for, og den anden til Beboelse for Fangesogden.

Endelig er imellem enhver af alle 3 Længderne en Brandmuur paa $3\frac{1}{2}$ Alens Høide, og inden for samme et lidet Gaardrum.

- 3) Skolehuset, som tilhører Kirken, og bestaaer af 10 Fag med et vesten for samme beliggende Byggesed.

4) Hospitalet eller Fattighederne, der bestaaer af 2 forskjellige Baaninger, hvoraf den ene er paa 9 Fag, og indrettet til 5 Kamre, den anden paa 4 Fag og indrettet til 4 Kamre. Begge ere forsynede med fornødne Ildsteder, og til den første er en liden Hauge, hvori enhver af Lemmerne har sin Plads.

I Aaret 1793 blev paa disse Boder foretaget en Hovedreparation.

Al private Bygninger er Præstereftdensen een af de smukkeste; den er bygget for faa Aar siden af en Præst ved Navn Grib, og efter Kongelig Bevilling skal derfor af hver Estermand i Kaldet betales til Formanden eller hans Arvinger 500 Rigsdaler.

Gader tæller man ialt 8te foruden Torvet, som er temmelig stort, og for Byen er 4 Porte, af hvilke den eene eller Strandporten gaaer til Skibsbroen, de andre til Landsiden *).

*) Gaderne kaldes:

- 1) Broegade.
- 2) Østergade.
- 3) Sidsehbagersgade.
- 4) Nørregade.
- 5) Blinkielbergade.
- 6) Kirkestrædet eller Adelgaden.
- 7) Smedegade.
- 8) Rameherred.

Portene: Nørreport, Østport, Rueport og Strandporten.

Husene ere alle numererede.

Skibsbroen var tilforn ikkun 130 Alen lang, hvoraf de 90 Alen var 8 Alen og de øvrige 40 Alen 20 Alen bred, men i Aaret 1777 er tilbygget et nyt Stykke Broe, i Længden 60 Alen og i Bredden 20 Alen, tillige med en Tverhug øverst paa Broen, hvis Længde er i Midten 10 Alen og ved hver Side 14 Alen, Bredden 20 Alen.

Judvendig er den opfyldt med Steen og Grus, og udvendig rundt omkring forsynet med Bolværk, som i de sidste Aaringer dertil betydelig er forbedret. Saa tilhører Broen egen Plads tet ved den saakaldte Toldbod: Hauge uden for Strandporten, som i Aaret 1788 blev kjøbt til en Skibsbygger, eller Lømmersplads.

B.

Om Byens Judbaanere.

Folkemængden i Rudekjøbing medlinge og Gamle, beløb sig efter sidste Optælling, som blev foretaget i Aaret 1787, til 925 Personer af begge Kien *). Siden har ingen betydelig Af- eller Tilgang været; thi der ere omtrent ankomne, men lige saa mange Judbaanere her til Byen,

*) Denne Folke Tælling skeer efter Kongelig Befaling til alle Ridsstæder af 11te Masi s. A.

som der er bortreist, og hvad angaaer Antallet paa de Føde og Døde, da beseher samme for den Tid jeg har været herester de mig af Degnen Hr. Bagge til afvigte Aars Udgang, aarligen meddeelte Lister, som følger :

	Aar.	Fødte.	Døde.
Af begge Kien.	1789	22	24
	1790	26	20
	1791	29	21
	1792	35	30
	1793	25	29
	*) 1794	29	44
	1795	29	22
	Ialt	190 Fødte	190 Døde

Altsaa ligesaa mange Fødte som Døde.

Af Familier ere her for nærværende Tid, Hunslevere iberegnet, ialt 218 og af Extraskats pligtige befandtes ved det for sist afvigte Julii Maaned holdte General-Mandtal 698 Personer.

Byens Embedsmand ere:

I.

Ved Kirken og Skolen.

Hr. Niels Rudolph Suhr, Sognepræst for Rudsfiøbing og Aneget Skrebekov. — Nyelig kaldet.

*) 1794 gaaerede Smaakopperne.

Hr. Bonds Jerslev, residerende Capellan.
 Ole Dagge, Klokker, Chorsdegn og Kristendoms
 Skoleholder *).

Veder Hansen, Kirkens Børge.

Noban Christian Vaap, Bedemand

Hans Friderich Oppenhagen, Organist

2.

Bed Magistraturen :

Stephan Jørgensen, Bysfoged i Rudkøbing og
 Herredsfoged udi Sønder og Nørre Herred
 paa Langeland, samt Vice-Landsdommer i
 Stiftet.

Hr. Veder Copmann, Bys- og Herredsskriver
 samt Birkesskriver ved Grevskaabet Langeland **)

3.

Bed Told-Consumptions- og Maalevæsenet.

Hr. Hans Jørgensen, Told- og Consumptions-
 Inspecteur.

— Jes Hansen, Told- og Consumptions Casserer

— Jørgen Krogsgaard, Bøjer og Maaler ***).

*) Til at undervise de fattige Børn er beskiftet en an-
 den Skoleholder, ved Navn Christen Rast.

**) Bysetinget holdes om Tirsdagen og Herredstinget om
 Lørdagen, begge paa Raadhuset.

***) Saa og Classelotterie Collecteur. Talletterie Col-
 lectionen har en Skæmmer, ved Navn Henrich
 Larsen.

Rasmus Bruus] Under. Told-] og Consump-] tionsbetiente.]
Johan Christian Paap	
Andreas Glad	
Conrad Lillemann	
Peter Petersen og Peter Semborg	

4.

Med Medicinal Vasenet:

Hr. Ole Graulund, Stads- og Provincial- Ehirurgus.

— Seren Orsted, Apotheker.

Maren Svarfar, en examineret Jordemoder.

5.

Med Postvasenet og Færgeløbet:

Hr. Niels Havndrup, Postimester.

Ole Skibbygger, Færgemand og Postfører, som efter den ham forundte Kongelig Bestalling villige skal holde Herbergerhus for fremmede Reisende*).

6.

Færligelses-Commissionen:

Ovennævnte Apotheker Orsted, og Kiebsmand

Claus Christensen Stage**).

*) Dog tage de fleste Reisende ind paa Apothekeet.

***) Ogsaa her har Natten viist sig af denne ypperlige Indretning; thi ikke mindre end 49 Sager ere allerede blevene forligte ved disse Mandes heldige Bestræbelser.

7.

Byens andre Bestillingsmænd:

Peder Hansen, Skipper]		
Claus Christiansen Bang, Kjøbmand]	Stigereede	
Peder Jørgensen, Snedker]	Mand.	
Matthias Wallis, Skrædder]		
Hans Kier, Kjøbmand]	Over Formyndere.	
Ole Skibbygger, Førgemand]		
]	Fattigforstane	
Christen Nielsen Bøye, Kjøbmand]	der og Borgere	
]	Capitain.	
Jesper Fabnøe, Kjøbmand]	Over] Kiamner	
Andreas Gertner, Kobbersmed]		Under]
Carl Ziegler, Galanteriehandler og]	Kodemes	
Bertsholder]		mester.
Ears Muus Lassen, Kjøbmand]	Tagerbors	
Nads Pedersen, Handskemager]		borgere.
Povel Jensen Brandrup, Bæver]		
Matthias Jørgensen, Uolsmand]		
Bøgermester Krogsgaard]	Brandinspæcteur	
Anders Christensen, Muurmester]	Assistent.	
Peter Hul, Drejer]	Brandmestere.	
Friderich Nielsen, Muurmester]		
Peter Frandsen, Muurmester]	Sproytemes	
Christopher Bolder, Skoemager]		stere.
Kens Bolder, Smed,]	Straalmestere.	
Peder Thomsen, Slagter]		

Christian Povelsen, Sadelmaager]	Assistent.
Johan Forsterling, Sadelmaager]	
Steffen Krag, Farver]	Broefoged.
Christian Clausen, Skrædder]	Edsorne
Hans Pedersen Krag, Volsmand]	Stev.
Christen Madsen Creger, Handskema-	nings-
ger]	mand.

Hvortil kommer endnu de tvende Mænd, som bruges til at sørge om de maanedlige Forandringer i ExtraSkatten; Stokkemændene, som kun blive 4re herester, ifølge Forordningaen om Kattenspleie; en Accessforvarer og 2 Vægttere.

Stærningsmændene bruges tillige som Vurderingsmand og Raadstuetjenere.

Storkensfener har Byen ikke, men der opholder sig een paa Landet, som fener her i det mindste 2 gange om Aaret.

Dplaget af det stemplede Papiir er hos en Ridsmand ved Naam Christian Povelsen Bay.

Ridsmand, som selv have Fartsøyer, eller Part i samme, gives her følgende:

Christian Povelsen Bay.

Niels Hansen.

Christian Johansen Olsen.

Hasballes Eule.
 Jesper Fahnøe.
 Claus Stage & Skibbygger.
 Hans Riør.
 Christen Nielsen Boye.
 Rasmus Hansen.

Andre Handlende, eller egentlig Kræm-
 mere, lait 9, og deriblandt trende Jøder, som
 nemlig have vundet Borgerskab; af hvilke den
 eene, nemlig Jacob Rødnik tillige handler med
 Vare, som han tager fra Canal-Compagniet.

Haandværkere:

Skoemagere	13.	Skræddere	10
som have Laug.		som have Laug.	
Friemester	1.	Muurmestere	5
Skoeflikker	1.	Kurvemager	1
Snedkere	10.	Tømmermand	2
Grov og Kleinsmede	5.	Kobbersmede	2
Gjertlere	1.	Guldsmed	1
Orgelbygger	1.	Uhrmager	1
som tillige er Organist.		Seilmager, som tillige	
Bogbinder	1.	er Boots	1
Dyrskemagere	2.	Farver	1
Felberdere	3.	Rebslagere	2
Sadelmagere	2.	Handskemagere	3

Bagere	5.	Møllere	3
Bødkere	4.	som alle have Grub-	
		be-Bærker.	
Slarmester	1.	Hattemager	1
Vævere	4.	Dreiere	2
Stoelmager	1.	Broelægger	1
Slagtere	2.	Maler	1

Desforuden opholder her sig adskillige Fruentimmere, som sye Fruentimmerklæder og anden Pynt.

Evdenees og Drengenes Antal gaae ikke høiere, ialt af alle slags end til 19.

Vognmænd ere her for nærværende Tid ikk kuns 3, som holde hver 2 Heste og en Postvogn, men deres Næring er ubetødelig, da Passagen her falder et liden, og de hør ingen andre Fribejder eller Rettigheder, end den at de allene ere privilegerede til at befordre Reisende, hvorfor de efter en Kongelig Bevilling af 22 Novbr. 1786 maae lade sig betale 2 Mk. 4 s af Milen om Sommeren og 8 s mere om Vinteren *)

Sikkerer er derimod deres Næring, som leve af Brandeviinsbränden og Vertshuushold:

*) For de tvende sidste Næringer har Vognmændene ikk tiert mere talt ved Fragten end 266 Rdlr. 6 s — naar jeg skal slutte fra dei bemeldte Tidrum indkomne Milsepenge.

thi ingenslæds synes Lyften til Brændeviin at være bleven saa almindelig, som paa Fangelands og derfor er her ikke mindre end 6 privilegerede Vertshusholdere, foruden saa mange andre, som brænde Brændeviin til Udsalg.

Endelig giver ogsaa Markvæsenet og Strands fiskeriet her til Byen endeel af Indvaanerne noget at fortjene, skjøndt det sidste vel ikke indbringer meget, og drives meest af Søfolkene, naar de ligge hjemme om Vinteren *)

Tjenestefolkenes og Dagleiernes Antal beløbe sig til 155 Personer af begge Køn.

Resten af Indvaanerne ere Børn eller uforsuende Gamle, som ikke kan ernære sig selv.

C.

Om Byens Jorder.

Jorder har Byen ikke uden af Navn; thi de ere alle længe siden i privat Eie, dem undtagen som tilhøre de offentlige Stiftelser, eller ere tillagte Sognepræsten og Byefogden pro officio**)

— Men herom siden.

B 2

*) Ikke bør jeg forglemme, at mange fattige Folk her af Byen, især Koneer, ogsaa fortjene endeel ved at samle Urter for Apothekerens om Sommeren.

***) De Jorder som ligge til Byefoged Embedet: 188:

Byens Jorder staaer i Hartkorn, Ager og Eng, for 53 Tdr. 1 Skp. 1 Flr. 2 Alb. og er inddeelt i 3 Marker, nemlig Ruemark, Møllemark og Koehaugen, hvis areal Indhold tilfammen udgjør 480 Tdr. 5 Skpr. — Den Kattes ikkun af 345 Tdr. 2 Skpr.; hvortil Aarsagen formodentlig er denne, at Koehaugen, som indeholder 113 Tønder Land, eller Portioner, tiifør kun var anseet som et Overdrev og har ikke været brugt til Kornavlning, før end efter den i Aaret 1772 passerede Opmanling.

J Henseende til Brugen af disse Jorder, da bliver de tvende første Marker (jeg-taler ikke om de dert værende Indhegninger) aarligen be-

- a. Et Bønge, Aget kaldet, i Simmerhølle Sogn paa Risbjerg Mark, af 17 Tdr. Sadeland, som min Formand med Kongelig Tilladelse har staaet udstiftet af Kallebæbet og indhegnet.
- b. Galgebanken som er 2 Tdr.
- c. Et Stykke i Møllemarken, som jeg efter Kongel. Bevilling af 15 Januar. d. A. har magelagt med Guldsmed Kield Nielsen, imod nogle andre Jorder, Alminden kaldet, paa 6 Skpr. Bevillingen viser at Embedet derved har vundet 1000 — Alen.
- d. Borgemester Engen, et Bønge, som jeg har ladet indhegne, 2 Tdr.
- e. Mølle-Engen, som jeg ligeledes har ladet indhegne, 5 Skpr. Tilfammen 7 Tdr. 4 Skpr. Sadeland, hvortil høre 23 Savne $\frac{60}{71}$ — Vognbroe-Stierde; som vedligeholdes af Byfogden.

saet, men af den sidstnævnte, eller Koehaugen besaaes allene Halsdeelen; den anden halve Deel ligger til Græsning, og bliver derpaa aarlig indslaaet 113 Høveder, deels af Koehaugens Eiernes egne, deels andre Indvaaneres, som for hvert Høved betaler 4 Rdlr. i Græspenge.

Indslaaelses Forretningen skal holdes af Byefogden, og efter en Forcening, som i Aaret 1771 er indgaaet mellem daværende Besidder af Koehaugens og min Formand, Hr. Generalauditeur Blinde, Sognepræsten Hr. Grøn og Byeskriveren, hvorpaa under 22 November samme Aar er erhvervet Kongelig Confirmation med den udtrykkelige Clausul, at samme tillige skulde gjælde for deres Successores, er bestemt, at Byefogden derfor af denne Græsning, uden nogen Betaling, skal unde

1 Neds Græs	
For at holde en Tyr	2 —
og pro officio	14 —
tilsammen ———	17 Neds Græs

Sognepræsten, imod at han ligesledes holder en Tyr, samt hægner Gierdet imellem Præstegaardens Vænger og Koehaugen $7\frac{1}{2}$ — og Byeskriveren for at mede ved den aarlige Indslaaelses Forretning og give samme fra sig bekrævet 2 —

Jorderne bruges alle af Indvaanerne selv, nogle faa undtagen, som med det Kongelige Rensetkammers Tilladelse er solgt til udenbys Folk, dog maae Grøden heraf ikke indhøstes andensteds end til Byen.

Tienden betales med Penge, som for Kirrens Anpart, der ved sidste Auction 1785 er bortfæstet paa Livstid til en Søn af Hr. Generals-auditeur Glindt, men af ham igien overdragen til Tiendenderne selv, beløber 22 ß af hver Tønde Land, de beneficerede Jorder fraregnet. For Præsens Anpart er hidtil svaret snart 28 ß , snart 2 Mk . Markvæsnet bestyres under Opsigt af en Aldermand, som Jordeierne selv aarlig udvælge, og i Hensigt til adskillige Poster deraf reetser man sig endnu efter en saakaldet gammel Byeslov, eller Rudkøbings Stads Guldjordes Jorddrotters renoverede Bedtægt og Marche-Net, som er skreven af en Borgemeester Mogens Hansen m. s. i Begyndelsen af Aaret 1685.

I de ældre Tider har Byen ogsaa tilhørt den lille De Sive, som ligger i Midten af Sunde mellem Langeland og Lørsinge, men nu tilhører den Nedergaard, en Herregaard her paa Landet, og skal være solgt dertil for den ubetydelige Sum af 500 Rdlr. paa en Tid, da Byen behøvede Penge til at udrede et Krigs-Udflugt.

D.

Om Tvistigheden angaaende Koehaugen:

Jkke saasnart var jeg ankommen hertil Byen, ferend jeg hørde tale om Byens tabte Rettigheder i Koehaugen; jeg erhændigede mig om, hvort de bestod, og man svarede:

- 1) At det kunde bevises af en Pante-Obligation, som 1668 var udstædt til Fattigcassen, at Byen i Almindelighed har haft Rettighed i Koehaugen.
- 2) At enhver Borger indtil Koehaugens Deeling skete, har, uden de øvrige Eieres Tilladelse, haft Frihed at indslaae Kreaturer.
- 3) At Kammerten paa Byens Vegne af Koehaugen har beregnet Kammertkassen Indtægt.
- 4) At Wiebektet (saaledes kaldes en vis Strækning Land uden for Nørreport) har tilforn været Byens Exerceerplads og hele Byens Eiendom indtil Inddelingen skede med Koehaugen, da Wiebektet blev inddælt under de Portioner, som Eierne i Koehaugen ellers besadde.

Efter herover at have indhentet Modpartiets Erklæring forestillede jeg derraas Sagen for Stiftamtmanden Hr. Kammerherre Buchwald, og for at viise, at deri fra min Side er gjort alt, hvad der kunde gøres for Byen, vil jeg her anføre den hele Correspondence, Ord for ord; det første var da min Forestilling til Stiftamtmanden, og denne lyder saaledes:

V. M.

"Indsluttede Documenter, som jeg herved giver mig den Ære at insinuere til Deres Høivels baarenheds nærmere behagelige Overveielse, angaaer en Tvistighed mellem Rudkøbings Indvøinere, der længe har været en Sæd til den blandede viffe af dem herskende indbyrdes Misforstaaelse. Sagen er denne:

"Blandt de her til Byen liggende Kjøbstæd Jorder er en Mark, som kaldes Koehaugen. Samme har fra fordums Tid ikkun været anseet som et Overdrev, indtil den for omtrent 18 Aar siden blev indtaget til Agerbrug, opmaakt og med Kongelig Confirmation deelt imellem daværende Besiddere; men da denne Mark findes pantsat i en Obligation, som Borgemeester og Raad i Indkjøbing paa Byens Begne har udgivet i Aaret 1668 til sammes Kattikasse for den Kapital 150 Rdlr., hvilken ved Paategning paa Ob-

ligationen den 16 September 1675 er formeeret til 300 Rdlr. og Renten af disse tre Hundrede Rigsdaler der endnu hæfter paa Byen, aarlig hidtil er betalt af Kjømmerkassen, saa har man deraf taget Anledning til at spørge:

"Hvorledes en Kjøehauge, som den Tid den paa Byens Vegne er bleven vandisadt, formodentlig maae have tilhørt Byen, siden efter kan være kommen i privat Eie?"

Af authentique Documenter er mig ingen bekiendt, som oplæser dette Spørgsmaal, men at Kjøehaugen i fordum Tid har været Byens almindelige Eiendom, kan ingen Tvivl være om, undtagen man vilde statuere den Absurditet, at Rudsøbings Magistrat, som, da bemeldte Obligation blev udgivet, levede og har underskrevet samme, enten ganske har handlet imod danske Lovs v. 7:15 eller dog i det ringeste været saa naagt som at forbiegaae at melde noget i Obligationen om den foregivne Generositæ, som Eierne af Kjøehaugen ved sammes Pandisættelse, dengang skal have udviist mod deres usformuende Næbbergere. Vel paastaae de nuværende Besiddere af Kjøehaugen, at det kan oplyses af Byens gamle Skifte-Auctions- og Panteprotokoller, at denne omtvivlede Mark, fra umindelige Tider har været en partikulair Eiendom, ligesom og at det er usandsynligt, at den nogensinde skulle have været et almindeligt Overdrev, siden det kan, efter deres

Sigende bevises, at den fra de allerældste Tider har bestaaet af 113 Høveders Græsning, der er solgt og koebt fra een til anden; men da Rudkiebings Landmaalings nye Mattikul, dateret 16 August 1689 udtrykkelig taler om et Overdrev til al Byen der tilsammen var taget for 19 Høveder, og det er in confesso, saavel at Koebauken tilforn har været et Overdrev, som og at Rudkiebina ingen anden Overdrev har haft, saa forstaaer jeg lige saa lidet, hvorledes Bedkommende kun nægte, at den som Overdrev enqaang har været almindelig for hele Byen, som at den fra de allerældste Tider har bestaaet af 113 Høveders Græsning, og dog i Landmaalingsforretningen kun er anført for 19.

"Udfælt var det imidlertid om denne Tvivlsghed i Mindelighed kunde høves; og derom giver Deres Høvelbaarenheds kraftige Understøttelse, som jeg sikkert tør vente mig, den bedste Forhaabning."

Rudkiebina, den 13 August 1790.

Jørgensen.

Til

S. T. Hr. Rimmerberre
og Stifammand Buchwald.

Hervaa svarede Hr. Stifammanden mig følgende :

P. M.

"Hr. Landsdommer og Bysoged Jeraet: sen har ved Skrivelse af 13 hujus tilsendt mig en Promemoria af 22 Junii sidstleden fra Anders Christensen med flere i Rudkøbing til Dem, som under 14 Julii er besvaret af Christian Povelsen med flere, betræffende den saa kaldede Rudkøbing Kjøbstad Jord, Kjøbhaugen, som de første formeener at være Byens publike Eiendom og de sidste deres lovlige Besiddelser, som, om ei formedelsf anden Udkomst, saa dog paa Grund af Hærds-Næsten er dem tilhørende. Hr. Landsdommeren jest stiller at fornavnte Kjøbhaug er i Aaret 1668 af daværende Boregemester og Raad pandtsat til Fattigkassen for Capital 150 Rdlr., som ved Paa-regning paa Obligationen af 16 Sept. 1675 er formeeret til 300 Rdlr., hvis Renter aarlig er betalt af Kjømmerkassen, og hvilken Capital endnu hæfter paa Byen, med videre, hvoraf det sluttes at denne Kjøbhaug paa den Tid har været Byen tilhørende, siden det ikke kan formodes, at daværende Magistrat har pandtsat privat Mandes Eiendom for Byens publike Gield, hvorfor Hr. Landsdommeren indstiller denne Tvistigheds Afgjørelse i Mindelighed til min Understøttelse eller Medvirkning; Thi skulle jeg, efter at have gien-nemtaent denne Sag, herved tilmelde Dem min Formeening herom saaledes: at ligesom det synes

temmelig klart, saavel af den omskrevne Vandsættelse, som af den af Hr. Landsdommeren anmærkede Udsættelse i Landmaalingens Matrikullen om et Byen tilhørende Overdrev, at fornavnte Koehauge i gammel Tid har været Byens Eiendom, som ventelig formedest efterkommende Magistrats Forsømmelse eller Ligegyldighed i at paatale Byens Retligheder, Tid efter anden er inddraget under privat Mandys Besiddelse; saa er paa den anden Side Hævd efter vore Love en Modus acquirendi Dominium, som ei forbinder Possessor til anden Adkomst at fremviise, ligesom og V. 7:13 viser, at Vandt som Koehaugen N.B. er, af 3die Mand kan indhævdes, hvorfors jeg ikke skienner, med mindre der kommer andre Omstændigheder til, at Byen kan tilbagevinde denne Eiendom ved Rettergang, og at Modpartiet skulde lade sig bringe til saadan Eftergiveness i Mindelighed, det synes den af dem givne bitre Besvaring ikke at love; Imidlertid skal det altid være mig en sandførsnielse at tiene Byen i hvad jeg kan, endog i dette Tilfælde, naar Hr. Landsdommeren kan foreslaae mig en Maade, paa hvilken det kunne være giørligt.

Odense Slot, den 19 Aug. 1799.

Buchwald.

Til

Hr. Landsdommer
og Bysfoged Jørgensen.

Derneft tilfrev jeg igien Hr. Stiftamtmanden faaledes:

P. M.

"At Koehaugen, eller den Mark til Rudslobing, om hvilken den Tviftighed mellem Indvaanerne — hvorom jeg alt under 13 August sidstleden har haft den Ere at insinuere min Forestilling, efter al Sandhulighed tilforn har været Byens publike Eiendom, et en Formodning, som Deres Høy og Velbaarenhed faavel paa Grund af den Obligation, der paa Byens Vegne i Aaret 1675 er udgivet, som fordi Landsmaalings Matrikelen af 1689 ifkun taler om et Overdrev til al Byen, hvilket upaatvivleligen maae have været beweldte Koehauge, selv har værdiget at biefalde.

Ikke lidet bestrykes ogsaa denne Formodning ved en Rapport om Rudslobings aarlige Indtægt og Udgift, som jeg for kort siden handeffe viis har foresunden udi en i dette Stads Archiv forvaret loyformelig Copie-Protokol, indgivet 1742 den 7 August af daværende Byfoged C. F. Frideriksen, til Stiftsbefalingsmanden Hs. Ex. Greve Ranjeru i Odense. — I samme heder det iblandt andet:

"Hvad andre Byens extra Udgifter, faasom

til Byens Høgn, Vorte, Leede, Raadhusets Reparation, Jolde: og Bnegierder, samt Markvogter behøves, de tages af Indsaaelse i Koeshaugen, a Nødet 4 ß Darsk, og for Grøspenge af dem som ingen Grøsnung har til deres Gaarde i Rdlr., kan ialt bedrage sig 14 a 15 Rdlr., undertiden mindre og stundum meere, ligesom Aarene og Leiligheden er til, hvilke Kiæmneren aarlig gjør Regnskab for,*).

Imidlertid, saa klart som det endogsaa heraf kun de synes, at den omvistede Koeshaug ei allene har tilhørt Byen i fordum Tid, men tillige været henlagt til adskillige Gaarde eller Byggepladser, hvormed som et Accessorium altid sulste en vis Portion Grøsnung i samme, saa indseer man dog let, at her ikke kan spørges til nogen Nytte:

- *) Det sidste Beviis man finder paa, at der til Gaardene i Rudkøbing tilforn har lagt Grøsnung og Jord i Byens Mark, er en Oblation udstædt den 17 Febr. 1705 af en vis Johan Kruse, til en Mand ved Navn Hans Thomsen, for 200 Croner, hvorfors han har pandisat til denne sin iboende Gaard, der strækkede sig langs ud til Adelgaden, mellem Johan Kysens Gaard og Huus paa den ene og Mathias Madsens Gaard paa den anden Side, med tiliggende 12 Skiepper Ny marks Jord og med tilhørende Koeshaug Græs og alt hvis den med Rette tilhørte, efter Kjøbe- og Skiedbrevet, dateret Rudkøbing den 25 Januar 1701 — vide Pance-Protocollen for samme Aar Fol. 77.

”Paa hvad Maade den saaledes isteden for en reel Eiendom er bleven til en personel, eller om det er giorligt for Byen ved Kettergang igjen at tilbage vinde denne Koebage, en Fordom som virkelig behærsker Mængden af Indvaernerne?”

Efter som den nu i saa mange gange Hærds Tid beviisligen og upaaralt har været i fremmed Besiddelse, og vores Lov, naar Tingen, som i nærværende Tilfælde, er af den Natur, at den kan hærdes, ikke fordrer netop andet til Eiendoms Erlangelse; men da lige saavel paa Brug, som paa Eiendom kan sanges Hærd, og forbemeldte Rapport tilkiendegiver, at der paa den Tid foruden Græsningen, som sulgte med Gaardene, tillige aatlig blev udlagt Græs til andre af Indvaernerne m. v., saa vil det i denne Tvistigheds Afgiørelse, om den paa nogen Maade skulde kunne udsalbe Byen til Fordeel, uden Tvivl fornemmelig komme an paa at opløse:

”Svorvidt denne Rettighed eller Servitus endnu kan ansees for gieldende, efter at Koebagegen er bleven opmaakt, inddeelt og anvendt til Algerbrug, som nu alt er 19 Aar siden.” —

Jeg veed vel at Indslaaelses Pengene af hver Aker, som blev græsset i Koebagegen, imedens

den endnu laae ud til Overdrev, foregives ikke at være beregnet Vnen anderledes til Indtægt, end som et Equivalent, fordi Vhens Cassé holdt Hegenet og Veedene vedlig, lønnede Markvogteren, o. s. v. ligesom og at det allene var en Feielighed af Koehauge-Eierne, naar de da undertiden, i gode Græskaar tillod Vnen at høste Fordeele af den Græsning, som kunde undværes. — Det første vil jeg lade staae ved sit Vord, endskiøndt det af benævnte Rapport tydelig nok sees, at det allene ikke var den Brüg, hvortil Indslaælsesj Pengene vare bestemte; men i Hensigt til det sidste, at det nemlig skulde betragtes som en blot Bevillighed af Koehauge-Eierne, at de undertiden overdrog endeel af Græsningen i Koehaugen til Vhens Bedste, hvorpaa der som in res meræ facultatis efter vores Lovs Esprit ikke kan vindes Hævd, møder mig en Tvivl, som jeg ikke kan lade uansmærket, denne nemlig: at der i de 4 sidste Ræmmer: Regnskaber sigte til den sidste Opmaalng af Koehaugen for Aarene 1768, 1769, 1770 og 1771 (for de foregaaende Aaringer er mig ingen oversleveret) findes udgivet langt meere blot til Veedes og Hegenesj Bedligeholdelse, end Indtægten af Indslaælsen og Græspengene beløb sig til. Saaledes var:

Aar 1768	Indtægten.	Udgiften
	4 Rdlr. 28 §.	8 Rdlr. 92 §
— 1769 —	8 — 64 §	12 — 48 §

Mar 1770	Indtægten.	Udgiøsten.
	8 Rdlr. 80 §.	12 Rdlr. 19 §
— 1771 —	15 Rdlr. 35 §.	17 Rdlr. 4 §

Thi saa stort et Tab; som det Byen udi disse fire Aaringer har havt ved Koehaugen, vil dog vel ingen kunne ansee som et Deviis paa Koehaugens Eiernes Føielighed?

Forresten maae jeg tilstaae, at alt hvad der i denne Henseende kunde tiene til Oplysning, ligesom er indhyllet i et Mørke, hvorigensnem man saare vanskelig kan veilede sig. Saa det derfor saa meget meere var at ønske, om denne Tvivlighed i Mindelighed kunde blive afgjort, og til den Ende veed jeg ingen, efter mine Tanker, bedre Maade at foreslaae, end at de nærværende Besiddere af Koehaugen i Forhold til deres indbyrdes Portioner, hvilke behageligst kan erfares af høsfølgende Beregning, bidrager, enhver for sig, til at udrede de 300 Rigsdaler, som Byen efter oftnævnte Obligation forrenter til Fattigkassen, og hvorfor bemeldte Koehauge tillige med Raadhuset er pandufat.

Skæet dette, tvivler jeg ikke om, at jo Klagerne paa egne og Adhærenters Vegne, strax vil strafalde alle deres formænte Præventioner, og

langt hellere maatte ogsaa Vden i Almindelighed
 stride til denne Krævlse, og derved foruden
 Kapitalen, bespare den aarlige Rente af disse
 300 Rdr., end udholde en langvarig og bekostelig
 Proces, hvis Udsald endda, oven ikkøbet er
 uvis. — Men da jeg ikke ved egen Hjælp, har
 været heldig nok til at kunne overtale dem alle af
 Modpartiet til at samtykke i dette Forslag, eftersom
 som nogle hellere, støende paa deres Adkomstier,
 vil foretrække en Proces, end for een gang at giøre
 en god Ende paa denne Tvistighed, opføre en
 ringe Deel af deres Formue; saa underkastes samme
 nu herved Deres Høi og Velbaarenheds heifor-
 maende Understøttelse, hvad enten Sagen paa
 saadan Maade kan blive afgjort, eller den befin-
 des at være af den Beskaffenhed, at den i Ana-
 logie af danske Lovs III. 1, 3 først bør refereres
 det Høi Kongelige Cancellie.”

Rudkøbing, den 5te Decbr. 1790.

Jørgensen.

Til

S. E. Hr. Kammerherre
 og Stiftamtmand Buchwald.

Paa hvilken nye Forestilling jeg da erholdt
 efterstaaende Svar:

P. M.

”Det skal være mig en Fornøielse, der
 første jeg igien kommer til Rudkøbing, om jeg

da til Borgerfæbets Berørligelse kan udrette noget til Kjøbhaage Disputens mindelige Afgjørelse, paa den Raade, som Hr. Landsdommeren i Skrivelse af 5te huius foreslaaer, og som i alle Maader har mit Biesald, hvilket jeg herved forlebig melder i Forhaabning, at Hr. Landsdommeren ved given Leilighed seger at fremme Gemynterne derhen, at min Mediation i sin Tid laugigre den forenste Virkning.

Odense Slot, den 14 Decbr. 1790.

Buchwald.

Til

Hr. Landsdommer
og Byefoged Jørgensen.

Imidlertid var herved intet at udrette, og derfor indgav Vedkommende selv Aaret efter en Ansøgning til Kongen, om at Sagen maatte ved en Commission undersøges og paakjendes; samt at Byen til dens Udsørelse maatte forundes Beneficium Paupertatis og frie Procurator.

Denne Ansøgning blev sendt til Stiftsamtmandens Erklæring, hvorefter Stiftsamtmanden paa nye forlangte min Betænkning over Sagen, eller om jeg formecente: "At Byen ved Lands Lov og Ret kunde tilbaagevinde den omskrevne Kjøbhaage? og i det bekræftende Bald, hvem Byen da

Kunde fornaae eller foreslaae til Commissarier, og hvad det er, som Byen vil, at de skulde paakiende? m. v."

Jeg forlangte iglen Supplikanernes Erklæring herover, og saasnart jeg havde faaet samme, tilskrev jeg derpaa Hr. Stifstammanden i Anledning heraf, saaledes:

P. M.

"Deres Høi og Velbaarenhed vil behagelig erfare af vedlagte, at Bedkommendes Præsentationer ei saa meget gaae ud paa at vinde den heele Koehaage tilbage til Byen, som den Deel af samme, der tilforn har baaren Navn af Wiebels, tilslige med den tabte Græsnings Ret og hvad videre Opreisning deraf kan tilflyde.

Men kan alt dette, som de paastaer, beviises at være paa en ulovlig Maade frakommen Byen ved den for mindre end 20 Aar siden foretagne Udskifning af bemeldte Koehaage, saa bliver vel ingen Tvivl om, at jo disse saaledes tabte Eiendomme og Rettigheder ved Lands Lov og Ret kan tilbagerindes. Kun at Hans Majestæt Kongen, som man tør haabe, vil have den Naade for Klagerne at forunde dem det anseete Beneficium paupertatis; thi uden dette skulde Sagen

ellers, formedelst de Klagenes Uformuenhed, snart
 gaaes i Fødselen.

Vel foreslaae de ogsaa, at Omkostningerne paa Sagens Udferdel, i Mangel af Beneficium da kunde gaae for Byens almindelige Regning; men aldrig vil eller her jeg raade til dette Middel, da den største Byrde derved naturligt vilde falde paa Modpartiet, som den meestformuende Deel af BorgerSkabet, endskiøndt Fordeelen derefter ikke blev større for disse, end for de andre, om Udfaldet blev til Byens Fordeel i Almindelighed.

Den eneste Maade jeg altsaa vover at intercedere for Supplikanterne paa, siden ingen Haab meere er tilbage om denne Tvistigheds mindelige Afgjørelse, og Sagens Natur dog kræver, at der maae gøres en Ende derpaa, er om Erholdelsen af det til den Ende alleunderdanigst ansøgte Beneficium Paupertatis.

Rudkiøbing, den 7 Nov. 1791.

Jørgensen.

Til
 S. E. Hr. Kammerherre
 og Stiftamtmand Buchwald.

Hvad Resolution herpaa omsider falde, visse
 efterfølgende det Kongelige Danske Cancellies

Skrivelse til Stiftamtmanden, som efter den mig meddeelte Gienpart er saalydende:

P. M.

"Endeel Indvaanere af Rudkøbing paa Langeland have udi en hertil indkommen og med Hr. Kammerherrrens Erklaring forsynet Ansøgning anholdt om Commissarier til at undersøge og paakende Byens Rættigheder til en Ejendomme, Koe-
haugen kaldet, som i ældre Tider, skal have tilhørt Rudkøbing By, men siden været den fravunden m. m.

I Anledning heraf har man indladt sig i Brevværling med det Kongelige Rentekammer, som er af den Formeening: at Sagens Dokumenter, saavel som de senere indhentede Oplysninger, synes at vise, at Koehaugen nu virkelig tilhører ikke heele Byen, men allene nogle blandt dens Indvaanere, der een efter anden have kjøbt og solgt deres Andeel af Hovedens Græsning i samme; at disse havde besluttet at deele berørte Mark i Forhold af enhver Græsning Andeel, samt at herved intet videre har været at erindre, end allene det, som angik den Græsninges Ret, af hvilken adskillige Embedsmænd i Byen havde været i Besiddelse.

Efter Sagens saaledes befundne Omstændigheder er det altsaa ikke billigt, at lade de Jndvaanere, som have Skieder i Hænde fra Mand til Mand paa den omvistede Koehauge, og hvis Eendoms Ret af 21 Nov. 1771 ikke findes at være kaldet i Tvivl, ved frie Proces fra Byens Side sagsøge til denne deres Eendoms Rets Sværlse.

Man skulle derfor herved tienslægt tilmelde Dem til behagelig Bekendtgjættelse for Bedkommende: at det vil paaligge de af Byens Jndvaanere, der træste sig til at giere hine deres Eendoms Ret stridig, at udfere saadan deres Paastand ved Lovmaal, for egen Regning.

Det Kongelige Danske Cancellie den 15de Septbr. 1792."

Brandt.

Schow. Colbjørnsen. Keiersen.

Til

Kammerherre og Stiftesbefalingemand

Hr. Frederich Buchwald.

Hermed var da Sagen saavidt afgjort, thi naar den ikke maatte seres gratis, vilde ingen have med den at bestille; dog indsaac jeg let, at den i Obligationen til Fattigkassen este ommeldte Pandtsfattelse af Koehaugen immer vilde give nye Leilighed til Strid, og ser at forekomme det, indgif

Jeg derfor med følgende Forsøgning til det Kongelige Danske Cancellie:

P. M.

"Af den i Anledning af en fra adskillige af Rudkøbings Indvaanere indgiven Klage angaaende en Mark, kaldet Koehaugen, sorte Correspondence, hvorpaa af det Høi Kongelige Danske Cancellie under 15de Septbr. sidstleden er resolveret, er det Heisamme bekiendt, at til Rudkøbings Fattigkasse i Aaret 1675 af denne Byes daværende Borgemeester og Raad er udgivet paa sammes Begne en Obligation paa 300 Rdr., hvorved bemeldte Koehauge tilligemed Raadhuusset er pandtsat.

Adskillige gange har denne Obligation siden ved Paategning været fornyet, og Tiden da den igien efter danske Lovs v. 14, 4. maae sættes i Kraft, er nu paa nye udløben til dette Aars Udgang.

Men da Koehaugen, som en Eiendom, der ifølge Hævdens Retten ikke længere kan anses at tilhøre Byen, paa Grund deraf, hverken kan eller bør, i denne Henseende, staae som Pandt i den udgivende nye Obligation, saa spørges underdaag: enten denne Obligation maae indrettes saale-

des at Raadhuset, som nu af ny er opbyggt og forsikret i Brandkassen for den Summa 2000 Rdlr., for ermeldte 300 allene pantsættes til Fattigkassen med første Prioritet. — Eller og om den blot skal indeholde en almindelig Forpligtelse for hele Byen eller dens offentlige Cassé uden at derved skeer nogen Pandsætning??

I begge Tilfælde kan Fattigkassen være betragtet, men da den sidste Maade synes meest passende med Tingens Natur, skionner jeg ikke rettere, end at Obligationen derefter bør at indrettes.

Rudkiøbing, den 18de December 1799.

Jørgensen.

Et

det Høy Kongelige Danske Cancellie.

Cancelliet tilskrev derpaa Stifstamtmanden følgende P. M. som er ligelydende med den mig fra Stiftscontoiret tilfillede Afskrift:

P. M.

"Foranlediget af, at en af Rudkiøbings Byes Borgemeister og Raad i Aaret 1675, paa bemeldte Byes Vegne, til sammes Fattigkasse, udstedte Obligation paa 300 Rdlr., hvorved en Mark, Koehaugen kaldet, tilligemed Raadhuset

er pandtsfadt, nu atter i Overeensstemmelse med Lorens V. 14. 4 her fornyes, har Byefogden, Biscelandsdommer Jørgensen, paa Grund af, at bemeldte Koehouge ifølge Høvdretten ikke længere kan anses at tilhøre Byen, ved Skrivelse af 18 Decbr. s. A., hvorover Hr. Kammerherren under 24 Januarii næstefter har afgivet Erklæring, forespurat, om den nye opbygte Raadstue bør for bemeldte Capital pandtsættes Fattigkassen med første Prioritet, eller den udstedende Obligation blot skal indeholde en almindelig Forpligtelse for hele Byen eller dens offentlige Kasse, uden at derved stæer nogen Pandtsætning.

I Anledning heraf skulle man til videre Befindtøjerselse for Byefogden, herved tiensfligt tilmelde Dem, at Byefogden og de elgerede Mand paa Byens Begne, med fuld Betryghelse for Fattigkassen kan udstede og underskrive den ovenmeldte Forskrivning, uden derudi at anbringe Raadhuset som Pandt, hvilket og, som De rigtig har anmærket, ville være saa meget mere uvassende, som et Raadhuses Brug og Anvendelse ikke er af den Beskaffenhed, at det i og for sig selv kan give den Sikkerhed, som Pandtsættelsen sigter til.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 2den Martii 1793.

Brandt.

E. G. W. Colbjørnsen. Rejerssen.

Til Kammerherre og Præsidsbefalingemand

Hr. Justits Rådmand.

Og nu blev da strax den gamle Obligation
casseret, og en nye udstedte til Fartiaalsen, i
Overeensstemmelse med forennekte Resolution.

E.

Om Indløbet og Seyladsen*).

Indløbet til Rudkøbina er for de mange
Grunde der skoder ud fra begge Sider, paa no-
le Steder temmelig smalt, dog ikke anderledes,
end at Fartøier af almindelig Dragtighed gode
kan passere derigennem, endog ved Kindsen.

Seyl: Dybet er imellem $7\frac{1}{2}$ Rod til 3 Fav-
ne, og det smalleste af Færvandet omrent 30
Favne. Ved Skibsbroen er dybest ved den nordre
Ende; ved den vestre er kun $4\frac{1}{2}$ Rod **).

Al store Fartøier (det er at sige Joater og
Galiaser, thi andre høves ikke her) henbøve ialt
følgende under Rudkøbings Løid-District:

*) En Skipper her i Bøen, ved Navn Peder Hansen,
som tillige er Formand for de eligerede Mand, høl-
der Fortælninger, om Vinteren, i Navigationen;
og manoen en duelig Seemand er alt dannet ved hans
Underviisning.

***) Fra Færvandelsen var her lige saa dybt som ved den
nordre Ende, men formedelt Vandets Tilfætning
aftager Vandet meer og meer.

No	af Jacou	Drøgtia: hed eller Commerce købet.	Skæret naar det er bngget.	Stedet hvor det er bngget.	Ejernes Navne.
1	1 Jagt	9 Skæter	1779	Thorlinge	Skipper An ders Christians sen.
2	1 dito	9 —	—	—	Hr. Greve Ahlfeldt Laurvig
3	1 dito	13 —	1776	Rudkiøbing	Kiøbmand Bog
4	1 dito	14 —	1762	ibidem.	Kiøbmand Bæballe Enke
5	1 dito	15 —	1776	ibidem	samme Eier
6	1 dito	16 —	1779	Bagen Kog	Kiøbmand Bog
7	1 dito	17 —	1776	Ourebye i Polland	Kiøbmand Eibugger
8	1 dito	17½ —	1788	Æbækis bing	Kiøbmand Kiær
9	1 dito	18 —	1778	Rudkiøbing	Kiøbmand Bog
10	1 dito	18 —	1787	ibidem	Kiøbmand Niels Hansen
11	1 dito	19 —	1794	Thorlinge	Kiøbmand Fahnoe
12	1 dito	19 —	1784	ibidem	Kiøbmand Christian Olsen
13	1 Glaste	19 —	1757	Langeland	Korpagterne Sversen og Guldborg her paa Landet
14	1 dito	19½ —	1787	Rudkiøbing	Kiøbmand Bog
15	1 Jagt	19½ —	1796	ibidem	samme Eier
16	1 dito	19½ —	1796	ibidem	Proprietair Hansen til Kaarrevnø
		262 2.			

Men her foruden henføre endnu under dette District adskillige smaae Fartøier, eller rettere store Baade, der tilhøre de tvende Ladestæder her paa Landet: Lohals og Ristinge, hvor Bønderne efter Kongel. Bevilling af 26 Martii 1673 er forundt Frihed til selv med egne Baade, at udføre de Vare, som paa Landet falder, og igjen at indføre hvois de behøver til deres Huusholdning.

Til Oplysning herom vil jeg anføre et Brev, som findes her i Archivet, og som i den Udsedning den 15 Martii 1681 er tilstrevet da værende Borgemeester og Raad i Rudkøbing fra Rentekammeret. Udi samme hedder det:

”Efter som Hs. Kongel. Majestæt allernaadigst haver behaget, at al Hecherie og Handel paa Landet Langeland skal afskaffes, som hidindtil mærkeligen skal have præjudiceret Indvaanerne udi Kongelige Majestæts Riebstad Rudkøbing, og at al Ind- og Udføring, der under Landet skal være forbudt, uden allenesse ved de tvende Ladestæder, Lohals og Ristinge, hvor det er tilladt Kongel. Majestæts store Canzler, Hs. heiareveltae Excellence Hr. Friderich von Aylfeldt, Greve til Langeland og Riringen ic. han Bønder som selv Skibe og Baade have, at de selv maae udføre de Vare, som paa Landet falder, og igjen udføre

hvis de til deres egne Husets Fornødenhed kunde behøve, efter den derom tilførn aller-
naadigste Bevilling af den 26 Martii 1673, dog foruden nogen Handel eller Hechertie paa
Landet dermed at bruge, og at de under Skib-
betrummets og Godslets Confiscation, sig paa
Toldstædet udi Rydkjøbing behørigen angiver,
førend de noget ind- eller udfiske, saa have
vi Eder det til Efterretning vildet forstændige,
paa det I, saavidt Eder vedkommer, derover
kundt helde, at Kongel. Majestæts allernaadigste
Willie og Befaling vorder efterkommet.
Hvormed Gud besaled ic."

Saa er og denne Frihed siden bleven stadfæstet
ved Toldrullen af 1768 Cap. 6, Art. 2, men
ved en Feiltagelse er Kohals der kaldet Pakkes.

Med Færgelebet er en Færge, saa stor at
den kan indtage 16 Heste, en Mellem-Baad, en
mindre Baad og en Tjølle. Transporten bes-
tales efter en Tare, som i Forhold til Stædernes
Fraliggenhed og Færgebaadernes Størrelse, er
bestemt i en Kongel. Bevilling til Færgemanden
i Rydkjøbing af 16 April 1764.

Sløde, at Havnen her er ikke bedre; thi
med hei Vande og stærk Storm kan Fartøierne
ikke enaang ligge sikret ved Skibsbroen om Som-
meren, og naar Vinteren kommer, maage de sege Til-

flaat i en Biiq, Noget koldet, som ligger over en Mil senden for Rudskebing *).

F.

Om Handelen og Manufactur-Væsenet.

Handelen her til Byen drives paa Norge, Kjøbenhavn og Flensborg, ja vel undertiden og Sjærsøen.

De Vare der udføres ere: Korn og Fedes Vare, Uron, Huder og Skind; saa forsendes og Apothekerens aarlig Vegetabilier baade til Kjøbenhavn og andre Danske Kjøbstæder for 4 til 500 Rdlr., uden deri at beregne Reparate deraf, saasom: Destilerede Olier, Extracter cc. **)

*) For nogle Aar siden udførte jeg en Man til en Havns Indretning ved den vestre Side af Skibbreen, og havde allerede negocieret laanen dertil af Scifters Rindler; men en uventet Omstændighed gjorde at den igien gik oversty. Imidlertid overlader jeg til en hver Saakendig at bedømme, om ikke Rindlerne, som jeg havde foresloet til Laanets Afbetaling vare ligesaa raalelige, som Fordeelen af en saadan Indretning soleklar, saavel for de Handlende selv, som for Skibbroen. Mig saar det være nok, at jeg kan støtte mig ved Ordspøget: in magnis voluisse, sat est.

***) I de senere Aaringer har Apothekerens ogsaa drevet Agavviter og Liqueur til at forsende, men i Hensyn til disse, møder den Banjskelighed, at naar de skal

Derimod indføres: Tømmer, Bræder, Jern, Stenful, Tiare, Salt, tør Fisk, Hør, Hamp, Kalk, Viur: og Tagsteen, saa og Wine og Fransk Brændeviin, samt Alens Jern og Urtekræm; men ingen indenlandsk silke eller usdne Fabrikata. Aarsagen dertil foregiver Kjøbmændene at være, at Prisen paa disse Sorter er for høi til, at der kan tiens noget ved at udsælge dem igjen her paa Landet, men den sande Aarsag er nok den: at Kjøbmændene her som i de andre smaae Kjøbstæder i Danmark, staae i saadan Forbindelse med deres Lybske Commissionærer, at de, for at vedligeholde deres Handel og Credit, deels nødes til at tage saa mange Vare, som mueligt derfra, deels vel og kan bekomme dem for bedre Kjøb, skjønt ikke altid ligesaa gode.

Hvormeget der er udskibet fra Rudkøbing af Korn- og Fede Vare aarligen i de 7 sidste Aaringer, kan sees af den Forregnelser som Hr. Told Casserer Hansen derom har havt den Godhed at meddele mig, vide Bielaget Litt. A. og hvad

indføres til andre Danske eller Holsteenske Kjøbstæder, skal de, skjønt de er forfærdiget i en Dansk Kjøbstad og af Danske Producter. enten indpraktiseres, eller deraf svares Forhøielses Afgjort, hvilket gjør, at de bliver for dyre, og at Affæren nødvendig maas standses, eller i det mindste indskrænkes.

Kornhandelen in Specie er angaaende, da skulde man vel ikke feile meget i, om man paa Grund deraf antog, at af denne Artikel omtrent aarlig allene exporteres 24000 Tønder. Vel paaalaaet Ober Condukteur Morville, i sine Stats- og Lands-økonomiske Beregninger over de Danske Øer, at Langeland i Forhold til dens areal Indhold, Folkemængde og Frugtbarehed, skulde have Korn tilovers 25527 Tønder, men hvem veed og hvor meget Urboerne og Strynboerne udsniage her fra Landet, thi en stor Mængde gaar vist denne Vej, uden nogenstunde at blive anmeldt her ved Toldstædet. Af Smør vil jeg antage, at der over Hovedet udfikses aarlig 1000 Tønder. Som noget besynderligt ved denne Handel maae jeg ellers anmærke, at naar Kiebmændene her accorderer med en Forpagter eller anden om en Tønde Smør, forstaaes immer derunder tillige 1 Skippund Ost, som regnes for en fjerde Part af det Smørret koster, og da de sædvanlig ikke giver mere for Smør og Ost tilsammen, end hvad de iagen faaar for Smørret allene, saa følger heraf, at Øien altid er en reen Binding, men derfor, siger Kiebmændene, maae de og betale ligesaa meget for Vinter- som Sommer-Smørret.

Den største Handel driver en Kiebmand ved Navn Christian Povelsen Bay, som allene

har 4 Fartøier, hvoraf hvert almindelig ender 5 Reiser om Aarst.

Nu til Manufactur- Væsenet:

Herved forslaaer jeg blot Haandværkerne, thi af Fabrikker gives her slet ingen, *) og i Spidseu af disse sætter jeg vores Organist, for saavidt han tillige er Orgelbygger, og forfærdiger Elaverer af alle Slags m. v., dernæst en Smedker, ved Navn, Niels Jørgensen, som indlægger meget smukt i Træ, og forsender af sit Arbeide, endog til Hovedstaden. Resten af dem ere her, som andensteds, nogle gode, nogle slette. At Haandværksfolkene klage over Næringens Ustaaelse er overalt almindelig, og som en Marsag

*) Den, man især skulde ønske sig, var en Spindekole eller en anden saadan offentlig Arbeids Anstalt, hvor ved vores mange gamle og unge Betlere kunde finde noget at fortiene, men hvorsaa tages Pengene til Huustøib, Arbejdsfærnes Anskaffelse, Spindemesterindens Løn, Materialier, Brændsel &c.? allene er Huus af den dertil fornøden Størrelse kan koste 5 a 600 Rdlr. Vel siader jeg, af en Cancellie Skrivelse, til Stifteamtmanden og Biskopen i Kjøen, af 17 Septbr. 1785, at der til slige Indreningers Anlæg i de smaae Kiøbstæder, er bleven lovet en Forstrækning af Kongens Casse, naar kuns hver Kiøbstad især dertil besørger de fornødne Huusværelser, samt Alderbrændsel; men ogsaa denne Udgift vilde blive vanffel lig at overkomme, paa et Sted, hvor der, selv blande de Formuende, herfter saa liden Sver for det Almeennyttige.

dertil anføres, i Henseende til Rudkiøbing, at der nedsatte sig flere Haandværkere af visse Slags, end som der burde være i Forhold til Byens og Landets Størrelse; men jeg spørger: Kan en Magistrat formene nogen at nedsatte sig i en Kiøbstad, som er forspuet med behørig Rigtighed? Kuns Zussperen kan klage over, at han derved lider Afbræk, den duelige, rejskasne Haandværksmand taber ikke; derved.

Grunden til Nærings Afstagselse maae altsaa fornemmelig seges hos Haandværksmanden selv, dog kan det paa den anden Side ikke nægtes, at jo de raae Materialier, Levetemidlerne, koste alt hvad der udfordres saavel til Livets Underholdning, som Haandværkets Fortsættelse nu er stegen til saa høi en Priis, at den Haandværksmand, som intet andet har at leve af, og kuns lidet at fortjene, vanskeligen kan subsistere derved; jeg vil ikke regne dem, hvis Opsørsel og Levesmaade selv er Aarsag i deres Trang*).

D 2

- *) Endnu kan og anføres som en Grund til Haandværkstandens Nærings Afstagselse i denne, som andre smaae Kiøbstæder: at mange af Haandværkemandene tillige ere Jordejere; thi ved at passe Avlingen maae de nødvendig forsømme Professionen, og hvad Fordeel kan en Haandværksmand desuden have af at eje Jorder, naar han baade maae betale dem dyrt, laane Pengene dertil og lide alt hvad det behøves til Avlingens Drift?

Men ingen har dog, i saa Fald, mere Føyn til at klage, end de der forarbejde Hunde og Skind; thi endskiøndt Langeland rigeligen kunde forsyne dem med de dertil fornødne Materialier, naar jeg regner, at der i Rudkiøbing aarlig forbruges omtrent 500 Hunde, 1400 Kalveskind og 7 til 8000 Faare: Lamme: Bulke: og Baderskind, saa er Mangelen derpaa alligevel ikke mindre almindelig her end i de fleste andre Kiøbstæder.

Aarsagen dertil er:

- a) Snigbandelen, hvortil dette Land i Særdeleshed formædlest sin naturlige Dannelse og Betsligheden frembyder en beqvem Leilighed, og som derfor drives ikke allene af Fremmede fornemmelig Frøer, som deels selv, deels ved Commissarier opkræb en stor Mængde af begge Slags; men og af adskillige af Landets egne Indbyggere, der have store Vaade, og vel undertiden ogsaa drive lidt Handel, uden at det er mueligt for een eneste Strandrider, ja! om der endog vore flere, altid at kunne passe dem op.
- b) Dernæst, om jeg Må sige mine Tanker, den skændte under visse Indskrænkkelser, tilladte frie Udsejls, saavel af raae Hunde og Kalveskind, som af uberedte Bulke: Vædre. Guede: og Lamveskind, vides den Kongelige Resolution

af 28. Julii 1774 og Forordningen af 8 Decbr. 1734 og 15 Decbr. 1772, thi paa Grund af denne Tilladelse og i Haab om at vinde ved Udsærfelen, optiøbe Kiebhændene alt hvad som deraf levnes fra Snigbandelen, og inder eller lidet bliver tilovers for den fattige Haandværkemand til sin Haandterings Forfættelse.

Vel blev det tilladt ved en Kongelig Resolution af 8 Julii 1789, at alle Lauge og andre Professionister i de danske Kiebstæder, som fortræbende Hunder og Skind, maatte ved een eller tvende Commissionærer for hver Kiebstad, indtil videre, lade deres behøvende raar Skind optiøbe paa Landet, imod at disse Commissionærer forsvarede sig med Voriqhedens Pas; men saa tiensig som denne Foranstaltning end kunde synes at være for at Folgerne af den i Svang gaaende Landpang til Skinds Optiøb og Udsniøelse af Klædet kunde blive mindre skadelig for Haandværkerne, saa lidet ville dog deste Viemeed, uden Tvivl; derved kunne opnaars i Hensigt til Rudfæling.

For at sætte saadanne Commissionæret i Concurrence til Materialiers Optiøb paa Landet med fremmede Fabrikers hampeliae Snigbandlere udførdres absolutment en større Velstand, end almindelig findes hos denne Byes Haandværkere,

saavel af det ene som af det andet Slags; thi saalænge Commissionæren paa det Laugs Vegne, hvorfra han er udsendt, ikke enten har Vone til at give meere, eller i det mindste lige saaa meget, som den Fremmede, er det ikke at formode, at han nyder nogen Præference. Det samme har og Sted i Hensigt til de Hunder og Skind, som affattes til Kjøbmandene.

Naturligviis sælger Landmanden hellere sine Vore til den, som han kan være vis paa at faae sine Penge hos, og som tillige betaler bedre, end til saadanne der hverken kan staa ved at give saa meget derfor, og heller ikke, som oftest kan entreere i nogen Handel, uden at de maae tage paa Credit; hvorved den Salgende bliver ikke sjelden bedrøgen.

Desuden vilde disse Commissionærers Underholdning blive Laugene heelt bekostelig, og maaskee endda ikke vilde vindes mere derved til Fordeel for vedkommende Haandværkere, end Erfarenhed vilser at være skeet formedelt den enhvort enkelte Professionist allerede ved Forordningen om Landtræng af 25 Aug. 1741 og Forordningen af 4 Aug. 1742 § 4 allernaadigst forvandre Frihed til selv at opkræbe paa Landet saa meget, som han behøver til sit Haandværks Forværelse.

G.

Om de offentlige Stiftelser og dertil hørende Donationer.

De offentlige Stiftelser ere Kirken, Skolen, Fattig- og Legat-Væsenet.

Spad der Tid efter anden er legeret, eller paa anden Maade henlagt til enhver af disse Stiftelser, kan sees af efterfølgende Fortegnelse:

No	Eiernes Navne	Gæven		Tiden	Til hvad Bøyg
		Capitaler	Jatte Eiendomme		
		Rd.	Sk.		
1	Naadmand Pank	350		1587 d. 12 Ochr.	Herfor Haves ingen Hænder men i en Kir- ke-Regnskabs Bog af sam- me Dato, er anteget, at det var Tes- tators Villie, Kenterne an- sigte skulle udde- les saaledes, nemlig 10 Rd. til almindelige Kudskubins Fattig, 5 Rd. til Kirken og

No	Giverens Navn	Gaven		Tiden	Til hvad Brug
		Capitaler	KasseElems somme		
		Rd.	Sk.		
2	Tolder og Bysfoged Christen Laurtzen	200		1616 4de Sep: dag i Ad: rent	2 og en halv til Hielp for fat- rige Skolebørn til Bøger og Papir Efter somme Ki:kebog Fal- Kenterne ud- deeles, der Hal- ve ti Ki:ken og Halvdeelen til Skolen og By- ens fattige Til Byens fat- tige, vide en Fattiges Regn- sæbebog af s. N. Til samme Brug
3	Claus Ber- telsen	16.	4	1671	Til Byens fat- tige, vide en Fattiges Regn- sæbebog af s. N. Til samme Brug
4	Jens Jør- gensen Han- delem ud	33.	2		
5	Koransørre Claus Ber- telsen	66.	4	1675 d. 14 Jan.	Til lige Men- ters Deeling imellem Byens Kirke og Sund- arme
6	Mikkel Lou- ritsen, Kattig- es Korfæ- der	100	2	1697 d. 12 Novbr	Efter Testa- mentet som er indført i oven- nævnte gamle Kantsk. bøger, Fal af Kenter- ne anvendes til de 2de Baa.

No	Eiernes Navne	Ejeren		Tiden	Til hvad Brug
		Capitaler	Jafte Ejen- domme		
		Rd.	Rt.		
7	Borgermester Thomas Nielsen	16.	4	1689	ninaers Bed- sigehedselle; og Overskudet ud- deles til de i samme Baa- ninger væren- de Kattiae Til Pøens Katt- tiae, vide den nye Kattiaes Kjønskabebog af 1709
8	Borgerfoged Claus Ber- telsen	100		1698	Til Kirke, vide de Kirke-Kjøgn- Kabsboagen af 1726
9	Hr. Frands Kragh; Sog- neprest for Naglebpe	58		1704 d. 5 Decbr	Til Skolen og Rudsbing Kattiae, vide den nye Katt. Kjønskabebog
10	Raadmand Hans Ras- mussen	49			Til Pøens Kattiae
11	Raadmand Niis Røder- sen og Hu- strue	25		1719	Til Verfus til en Indskrone, han og Hu- strue har for- aret Kirken
12	Hr. Stude Nielsen, Droyst i Sønderher- red og Sog- neprest i Lindelse	100		1719 d. 11 Jun.	Til Rudsbin- ging Kirke. Legater er an- ført i den nye Kirke-Kjøgn- Kabsbog

No	Eiernes Navne	Gælden		Tiden	Til hvad Brug
		Capitaler	Faste Eiendomme		
13	Nikolus Pedersen og Hustru Anne Henrichs Datter Lykke	Rd. Rtr. 2000		1715 d. 3 Jan.	I følge Fundat- ion, som er con- firmeret den 5 Octbr. 1727 Skulle Renten af disse 2000 Rdlr. aarlig den 22 Junii inddeles saaledes: til Capellanen 20R. til Skolemesteren i den latinske Stole 16R. 4M. til Læreren 13R. 2M. til den øverste og næst øverste Discipel 9R. til Organisten 5R. til Klokkeren 4R. til de Kattiche her i Byen 26R. til Castereren 4R. til Tractament ved Samlingen 2R.

Noj	Gibernes Raade	Gaven		Liden	Tilf. hovedl. Brug
		Capitaler	Faste Egen- domme		
		Rd.	Mk.		
					<p>Som udgjør Renterne 5 p. C. 100 Rdlr. Dog^o skulle de 30 Rd. til Skolemesteren og Læreren ikke udbetales saa lange Rindfi- bing latin- skole ikkun^o betientes af een Person, men derimod aar- lig oplægges til en Capital, og Renterne deraf anvendes til fattige Sko- leborn^o)</p>

- *) Formodent Renternes Medsættelse til 4 Procento under Capellanen nu kun 15 Rdlr., Klokkeren 3 Rd., de Fattige 20 Rd. 1 Mk. 8 ß, Organisten 3 Rdlr. 4 Mk. 8 ß og Fattigforstanderen for Indtæktssættelsen og Traktamentet 4 Rd. 3 Mk. De 6 Rd. 4 Mk. 8 ß, som kunde tilfalde Disciplene i Rindfi- og latin- skole, er siden samles Reduc- ede den 17 April 1739 ved Kongelig Reskript af 4 Mart. 1740, henlagt og aarlig betalt til Oden- skole. De 30 Rd., som var henlagt til Skole- mesteren og Læreren, skulde efter en, i Medhold af ovenmeldte Reskript, af Testators Paarørende den 29 Maii 1743 affattet Disposition, aarlig oplæg- ges indtil de udgjorde en Capital af 400 Rdlr., (vo

No	Eiernes Navne	Gælden		Siden	Ud hvad Dags
		Capitaler	FasteEiens domme		
		Std.	Rtl.		
14	Capitain Pleue samt Ordn	13.	2	1728	Til Kirken for d. 8 hane F ues Bearbejdes Sep: Confirvation. chr.
15	Mariæ Eli Sibet, Lauritz Kjeldsen, Kir keværgets og Wedgarvin der	20		1729	Til B. plus i d. 11 en Lysekro Jun. hun og Wids arvinger har foræret til Kir ken
16	Anne Rosine Enke af P. ves foged But ner	100		1731	Renten an d. 28 vendes til 6 April. Wølps i den store Lysekre ne og Overkur der oplægges til hendes Epi scopali Vedliges holdelse, samt Altertavlens Renovation

af Renterne berefter aarlig Skulde uddeles til Testa
tors Paarørende, om nogen dertil var trængende,
dog med den Undtagelse, at dersom Rindkøbing no
gensinde faaer en latin Skole igjen, skil der i Hen
sig til disse 30 Rdl. forholdes efter Fundation. Af
disse 20 Rdlr. er da saaledes formæret 2de saakas
tede Oplag Capitaler, af hvilke den første gaar fra
Fundationens Dato til Skolens Reduktion og belø
ber 395 Rdl. 4 Skl., den anden fra sidstbemeldte
Tidspunkt til 1773, da den blev completeret til den
d. 6. mæ Summa 400 Rdl., hvilke tomede Capitaler
tillige med Hovedcapitalen nu indtægter en Fond
af 2797 Rdl. 64 Sk. hvoraf Renten aarlig distribu
res den 22 Junii, som anført.

No	Efterfølgende Navne	Gaven		Tiden	Til hvad Brug.
		Capituler	Jakobskens Domme		
17	Tolder Ole Dorlund og Hustrue	100	Rd. Me.	1737 d. 13 Marts	Til Kirken; Renten anvendes til hendes Andele af den opmuurede Begravelles Vedligeholdelse, og Overstuderet til Kirkens Fornødenheder
18	Jacob Eruse og Nils Hanssen, som Arvinger efter Cancelliraad Hans Bergou i Lønningen, hvis Fader var Borgmester Nogens Hønsen	100		1749 d. 21 Marts	Til Kirken, for at bemeldte Nogens Hønsens Leiestadmaae blive udrørt og til samme Beaarvelses Vedligeholdelse
19	Kammeraad Lund og Fru Riborg War grets Claus datter	260.	4	1746 d. 31 Juli.	Efter Testamentet, som approberet af Stiftsammanden og Dikscheppen den 29 Julii 1752 skulde de forfattede deraf have 100 Rdlr. Kirken 100 Rdlr. ligesom og for

No	Ejendomsnavne	Gælden		Tiden	Til hvad Brug
		Capitaler			
		Ind.	Ud.		
20	Margrete Lorkilds Datter				Gravstedet til ham og Fru erlægges først til Kirken 40 Eldlr., for en Ligkeem 20 Eldlr. og Mo- numentets Conservation og Perpetua- tion 40 Eldlr. Skal være gis- vet 1618 til en Skole
21					Tilhører Kir- ken, som deraf tilførn har nydt aarlig Leie efter en gammel Kirke- bog fra 1665. Tilhører Kir- ken, og er udleiet til Tommerme- ster Snøhr paa 6 Kar, eller til Mikelsdag 1798, imod aarlig Leie 13
22	Vides ikke				

No	GivningsNaame	Gaven		Tiden	Til hvad Brug
		Capitaler	KisteEiens Domme		
		Rd.	Wt.		
23			Portion eller 1 Ed. Land i Roes- haugen Fem en halv Skp i Land i Walle- marken og en halv Por- tion i Roesha- gen		Rdlr. 3 Wt. vide Kistebrø- vet af 26de Septbr. 1792 Bruges af Nat- tiaforstænder- ren, men til- hører de Fat- tige.
24	Ridsmand Jens Piiles gaard	500		1780 d. 11 Debr	Efter Testa- mentet, som er confirmeret d. 2 Febr. 1781 skal Renten ud- deles ved hvort Kars Udgang til 6 Fattige, men først til Testator's egne Naarørende, om de dertil ere trængende
	Summa	4200 R.	og 2 Wt.		

Desforuden er Rudliebings Borgere,
efter en Højesterets Dom af 30 Junii 1675 og

derpaa ndgives Vandte-Obligation af 11 September s. A. Skyldig til Fattigkassen 300 Rdlr., hvorom er talt i foreien Pag. 42.

Videre er og efter en Kongelig Resolution af 2 Septbr. 1726, af visse Personer i Rudskebing, i en særdeles Casu, betalt en Mulet af 140 Rdlr., hvoraf Renten bliver hver Aars 11 Decbr. uddeelt saaledes: til Kirken 3 Rdlr. og 3 Huusarme 2 Rdlr. 1 Mk. 8 ß. Vide Distributionens Protokollen forsettet af Stiftamtmand Schested og Bisshop Lodberg.

Nu for Tiden bestaar Kirkens Formue:

a) 3 Capitaler, hvorpaa høves Vandteobligationer	1391 Rdlr.
b) Beholdningen, efter sidste Aars Regnskab	367 — 87 ß

Tilsammen 1758 Rdlr. 87 ß

Men da laar er bleven foretaget en betydelig Reparation paa Kirken, vil Beholdningen dertil kunne behøves.

De aarlige Indtægter ere: Renten af Kirkens udlaaende Capitaler; Tavle- eller Blokkepænge, omtrent 20 Rdlr.; Tiendeskatten af Korn og Qvæ 90 Rdlr. 1 Mk. 10 ß; af Mulkpenge 3 Rdlr.; Stolestædepenge, omtrent 50 Rdlr.,

Jordleie 13 Rdlr. 3 Mk.; For Jord og Kloffen ved Liigs Begravelse omtrent 30 Rdlr.

Udgivterne, saavidt de kan bestemmes, ere: til en Præste. Enke Madame Nisberg, hendes Huusleie, som efter Kongelig Reskript er bestemt til 10 Rdlr. aarlig; *) til Kirkelys 2 Rdlr.; Lønninger 63 Rdlr. 3 Mk.; **) Brandhielp af Kirken og Skolehuset 10 Rdlr. 5 ß; Expenser 3 Rdlr. 2 Mk.; Deuceurer til nuværende Kirkeværg 10 Rdlr. 3 Mk.; efter Direktøernes Resolution af 12 Octbr. 1793.

Taxten for Liigs Nedsættelse i Kirken er 13 Rdlr. 32 ß, i Baabehuset 8 Rdlr. og paa Kirkegaarden 4 Mk. Men af første Slags Indsømster fremviser Kirkeprotokollen for hele 20 Aar blot tvende Exemppler, og af det andet Slags ikkun eet. Nuværende Gravsteder gives her tvende, een oven i en Tilbygning ved den nordre Side af

*) Reskriptet er af 12 Januarii 1786.

**) Af Lønningerne nyder:

1 Capellänen	•	•	•	12 Rdlr. 32 ß
2 Klockeren	•	•	•	17 — — 56
3 Organisten	•	•	•	24 — —
4 Kirkeværgen	•	•	•	2 — — 40
5 Den der passer Uhret	•	•	•	4 — —
6 Draelpasseren	•	•	•	1 — —

Resten er Viaticum til Præsten 1 Rdlr. 24 ß og til Kirkeskriveren 5 Mk. 8 ß

Kirken, og een under Jorden i Kirken selv, hvilke begge tilhøre een Familie; og ifølge saamies Donations Breve vedligeholdes af Kirken, imod at denne oppebærer Renten af den dertil segerede Kapital. For alle Klokkerne betales 2 Rdlr., for de halve 1 Rdlr.

Maatte dog den Skik at begrave eller bisætte Liigene i Kirkerne engang blive afspættet! sandelig, det er beklageligt, at ogsaa i dette Tilfælde Gørdomme endnu skal seire over Fornuften!!

Fattigkassen havde efter sidste Mars Regnskab:

a. Udestaaende Kapitaler	1776 Rdlr. 32 $\frac{1}{2}$
b. Beholdning	23 — 17
	<hr/>
Tilsammen	1799 Rdlr. 49 $\frac{1}{2}$

Dens aarlige Indkomster ere: Renten af de udestaaende Capitaler; Fattigskatten som deels godvillig udloves, deels paalignes Indvaanerne, ifølge Rescriptet af 5 Martii 1734, og beløber sig aarlig omtrent 54 Rdlr.; Blokke- og Versespenge omtrent 12 Rdlr.; saa og hvad der indkommer for Dødsattenden; af Bøder; ved sluttet Kieb og ved Dødsfald.

Udgifterne: Bønninger, saasom til Capellanen 4 Mk., til Klokkeren 5 Rdlr. 2 Mk.;

Grund- og Indqvarteringskat af Fattigboderne, omtrent 2 Rdlr. 4 Mk. ; det der ugenlig udbe-
tales til Almissekammerne, som er fra 8 β til
2 Mk. 8 β , for hver Portion, hvilket for afsigte
Aar beløb sig til 135 Rdlr. 3 Mk. 8 β *) ; extra
Gaver ; Reparationer m. m.

Endnu maae jeg og anmærke, at Fattigs-
kassen har 28 Rdlr. 3 Mk. tilgode i Biskop Kamt
Stervboe, som er resterende Renter fra bemeldte
Biskop Kamt sidste Verkaar, af den Capital som
Fattigkassen har indestaaende i Stamhuset Hofs-
mannegave i Fyen.

Pegatværfenet indbefatter blot de tvende
Pegata, hvorom er talt i Fortegnelsen, nemlig:
Kasmus Pedersens og Jens Piilegaards, af
hvilke det første nu udgjør 2799 Rdlr. 4 Mk. ;
det sidste 500 Rdlr., og disse Capitaler staae lige-
ledes udsadte.

I Henseende til Sikkerheden for ovenstaa-
ende offentlige Midler er sørgt det bedste mueligt.
Noget enkelte Capitaler gives der vel, hvorfor
ikke have uden anden Prioritet, men Paudtæne
bestaaer dog tilsammen i faste Eiendomme, hvis

E 2

*) Deres Antal, som ruder Almisse af Fattigkassen er,
for nærværende Tid ialt 13.

Værdi, efter den i Kjøb og Salg nu gangbare
 Priis, er af den Beskaffenhed, at man intet der-
 ved har at befrygte.

En Umuelighed vilde det og være altid at
 faae saadanne publice Midler udlaant imod dob-
 belt Pandt, og naar de da ikke skal ligge frugtes-
 løse, er man nødt til at tage hvad Pandt man
 kan faae, med mindre i Hensigt til disse maatte
 skee samme Anordning, som for Overformyndes-
 rierne, at Kongen nemlig modtager de Penge i sin
 Kasse, og deraf svarer 4 Procento Rente, som
 ikke oudensteds forsvarligen kan werde udsadt.
 Saavel jeg selv, som min værdiae afdede Med-
 Inspekter, forrige Sogneurast Hr. Øien, har
 ogsaa allerede foreskillet dette i en Erklaring, som
 vi den 19 September 1794 har afgivet i Antedø-
 ning af nogle os under 6te s. M. tilskillede Antegnelse
 udi Kjøbstads Byes Kirke og Fattigvæsenes Regn-
 skaber for Aaret 1793, anlangende den for visse
 af bemeldte Stiftelses Capitaller manglende Sik-
 kerhed, samt de Herrer Direkterers, paa Grund
 heraf, gjorde Erindring: "at der i Overensstem-
 melse med Reskriptet af 21 Junii 1775 for Høns
 Stift, paa Kjøbstads Høns og Gaardpand in-
 genlunde maae udlaanes mere end den halve Sum,
 efter lovlig Taxation, da Ansvarer, i anden Fald
 vilde hvile paa Inspektorerne m. v."

Ligesaa bemærkede vi derhos, at herpaa heller ikke er bleven anført tilførn, endskiøndt det er meer end 20 Aar siden at de Capitaler, paa hvis Pandter nu var udsadte, et Par allene undtagen, er udslaant, og da det ikke kan seile, at jo daværende Direktion derom maae have været vidende og eenig, siden ingen Udsættelse desangaaende er skeet i de derefter afslagne og disiderede Regnskaber, saa formeente man, at al Ansvar i denne Henseende maatte bortfalde for Inspektererne, isald Kirken eller Fattigvæsenet, imed al Formodning, skulle komme til at tabe noget ved disse Pandter, eller dog at Direktionen deri, i det mindste, vilde komme til at deeltage.

Endelig foreskillede vi, at det vilde blive gandske umueligt for vedkommende Debitorer, nu forhaanden, at sætte anden eller flere Sikkerhed, og at Følgen deraf vilde blive, naar deres Pandter ikke skulde kunne gielde, at man kom til at sætte dem til Auktion, hvorved mange Familier vilde blive gjort Huusvilde, ja maaskee braagt til Bettelstaven; og i Betragtning heraf henstillede vi altsaa, om det ikke i Hensigt til disse Pandter, uagtet de just ei indeholde den for de derpaa laante Capitaler, befalede Størrelse, dog saalange endnu maatte forblive, in statu quo, som de af os og Kirkeværgen eller Fattigforstanderen anses for at være betryggende nok.

Ikke paatviser jeg heller, at jo denne Forrestilling maaske være bleven approberet, siden man nu, efter saa lang Tids Forløb, og endskiønde der i dette Mellemrum aarligen er aflagt behørig Regnskab for disse Stiftelsers Midler, ei har modtaget nogen nye Udsættelse herover, enten fra Direktionen eller andre Vedkommende.

Stolen har ingen Formue, og heller ikke findes mere at være henvist til denne Stiftelse, end hvad jeg i Forveien har anmeldt.

H.

Om Overformynderiet.

Derunder indstaaer for nærværende Tid af Arvemidler, ialt den Summa 2186 Rdlr. 19 $\frac{1}{2}$ Sk og herfor har Overformynderiet al den Sikkerhed, som udfordres, saavel som og for de udbetalte Capitaler, hvilke for min Embedstid allene beløber sig til 2728 Rdlr. 49 $\frac{1}{2}$ Sk.

At det er en Byrde at være Overformynder, vil vel ingen nægte, men stærre er den dog ikke, end den, at være Ræmmer, Kirleværge eller Fattigforstander; thi nyder endskiønde disse visse Emolumenter, som følger med Bestillingerne, saa er

igien deres Arbeide baade besværligere og meere vedvarende.

Regnskabsens Afslæggelse siger intet, naar kunngjøringen er i den Orden de bør at være, og dette nødes vel Byensogden her, som andensteds, til for sin egen Sikkerheds Skyld at paasee. Jeg vil tilføie, at det i de smaae Stæder undertiden kan falde vanskeligt at finde Mand, som besidde den til lige Bestillinger fornødne Duelighed og Vederhastighed, men, i saa Fald, faaer man hjælpe sig med een af Deelene, hvor begge ikke kan erholdes samlede.

I.

Om Byens aarlige Indtægter og Udgifter, samt den paa Byen høftende Gæld.

Disse Indtægter høves ingen, uden de Skatter, som aarlig lignes paa Indvaanerne, og disse ere:

- a. Indenbyes Skatten.
- b. Brand- og Bøgterskatten.
- c. Doktorskatten.
- d. Indquarterings Hjælpskatten.
- e. Raadhuus Skatten.

Hvis Bæleb tilsammen har været saaledes for følgende Aaringer, nemlig:

For 1789 ialt	477 Rdlr. 1 Mfl. 9½ ß
— 1790 . . .	509 9
— 1791 . . .	639 . 1 . . . 14
— 1792 . . .	639 14
— 1793 . . .	641 15
— 1794 . . .	634 . 5 . . . 9½
— 1795 . . .	669 . 1 . . . 9½
— 1796 . . .	736 . 1 . . . 15

Hvertilendnu kommer det, som efter de fra Stiftets Contoiret hidsendte Beregninger over Rudsbiøbing Kiebstads Andeel af de i Stiftet foresaldne Deslinquent-, Frieaarters- og extraordinair Indquarterings Bepestninger, er paalignet Indvaanerne for Aarene 1792 til 1795 inclusive, der gjør ialt 326 Rdlr. 5 Mfl. 14 ß*).

Sandelig en svær Udgift for en fattig Bøe, og tungt for den, der skal indtræde den, dog gid den var den eneste, men hvor mange flere Paalæg fordre endnu ikke Statens Tær? ?**)

- *) Af disse og de flere Bøder der skal udredes af Stiftets Kiebstader, tilkommer Rudsbiøbing Kiebstad efter Reskriptet af 10de Aug. 1792, af hvert 100 Rdlr., som skal rapporteres, at erlægges 7 Rdlr.
- **) Jeg erindrer mig herved, hvad Colbert skrev i et Brev til Ludvig den XIV: J: sais bien Sire, que le personnage, que j: fais en cela, n'est pas a pebler.

Brandskatten erlægges i Forhold til Bygningernes Forsikrings Summa, som er ialt 66880 Rdr.

Maaden, hvorpaa hiine Skatter lignedes, er denne:

Indenbøes Skatten ansattes efter Belebet paa Taxterne af Jord, Grund og Næring, ved at beregne hver Penge til visse Skilling, saa eller mange, ligesom Fornødenheden udkræver; Brand- og Vægter-skatten lignedes paa Grundtaxten; Døctorskatten deles paa Næringen, deels paa Formuen; Indquarterings-, Hjælpskatten og Raadhuus Skatten baade paa Grunden og Næringen; og heri retter man sig tildeels efter en gammel Skik (thi jeg kiender ingen Anordning herom) hvorefter hver Skieppe Land i Skatteregisteret er ansat for $\frac{1}{4}$ Penge, ligesom Grunden og Bygningerne inde i Byen, for visse Døcteller Penge, i Forhold til enhveres Størrelse *]. Næringen ansattes

mais dans le Service de votre Majesté les fonctions sont différentes; les unes n'ont jamais que des agrémens, dont les dépenses sont les fondemens; celle, dont votre Majesté m'honore, a ce Malheur, qu' il est difficile, qu' elle puisse rien produire d' agréable puisque les propositions de dépenses n'ont point de bornes. Mais il faut reconforter en travaillant toujours à bien faire.

*) Paa samme Maade reglres og Grundskatten af de Huuse, som i de seener Tider ere byggede uden for Dorten paa Byens Grund.

aarlig. Hinn Taxt tiener til en bestandig Regel; denne er vilkaarlig. For at giøre dette tydeligere vil jeg tilføje følgende Exempel, som er taget af Skatteligningen for indværende Aar:

En Mand ejer et Huus som staaer for 7 Penge;	
har 1 Td. Land i Byens Marker o:	2 —
og er ansat i Næringskat for .	8 —
der gjør ialt af Jerd, Grund	—————
og Næringsstart	17 Penge

I Forhold hertil svarer han:

a. Indebyes Skat, hver Penge beregnet til 9 ß .	1 Rdlr. 3 Mk. 9 ß
b. Brand- og Vægterskat a 6 Skpr. hver Grundpenge .	2 Mk. 10 ß
c. Doctor-Skat efter Ansættelse .	4 ß
d. Indquarterings Hjælpskat af hver Grundpenge 10 ß og af hver Næringspenge 8 ß , ialt 1 Rdlr. 2 Mk. 6 ß	
e. Raadhuuskat af hver Grundpenge 7 ß og af hver Næringspenge 3½ ß , ialt .	4 Mk. 13 ß
	—————

Tilsammen af alle Skatter den

Summa . 4 Rdlr. 1 Mk. 10 ß

Hvad Grundtaxten angaaer, da er den ellers langt fra ikke meere saa forholdsmaessig som den burde være, thi mange Steder findes her i Byen,

hvor der nu' er opført store Bygninger, isteden for
der tilforn kun stod smaae; men Grundtarten er
dog derfor bleven usforandret, og ligesaa har man
Exempel paa, at en Ejer, førend Plakaten af
19 Martii 1790 udkom, endog har afhændet en
vis Strækning af sin Gaard paa det Vilkaar, at
den solgte Deel, endskiøndt ulige mindre end den
han beholdt tilbage, skulde bære den største Byr-
de af Grundtarten *)

Til de uviste Indtægter henføre alle hvad
der indkommer af Arresthuus Leie, for Byens
Tromme og andre ubetydelige Ting.

De visse Udgifter ere:

A. Lønninger, som ved det Kongelige danske

- *) Naar det kunde skee uden Fornærmelse for de nuvæ-
rende Eiere af Stederne samt deres tilliggende Grun-
de, var det derfor at ønske, at en ny almindelig Op-
maaling blev foretaget, og Grundene derefter em-
taget. Ligesaa skulde jeg og troe det godt, om Tax-
ten paa Jorderne blev noget høiere; thi er det vel bil-
ligt, at Jorderne endnu skal anses med samme Fa-
veur, som da de vare i Publici Eie, og kunde vel no-
gen med Hæie siage derefter, efter den høie Værd,
Jorden nu har fremfor tilforn? Men, derimod,
burde igien Møringstaxten aftages, thi haardt, dob-
belt haardt er det virkelig, at den Haandværksmand,
hvis Møring er tiltaget lidet, strax derfor skal paa-
bydes en større Møringsskat. Møringen er jo et
Bevis paa Flittighed, og bør Flittighed ikke opmun-
tres, isteden for at afstraffes??

Concessions Resolution af 11 Febr. 1775 ere appro-
berede og bestaaer i følgende:

		Rdte	M.	ß
1. Til Vnsefanden				
a. saakaldede Qviteus ce-Penge	6 R. .			
b. for Pap og Papiir	2 . 32 ß			
	<u> </u>	8	2	.
2. Til Vnsekrivaren				
a. Pen	13 R. .			
b. til Skrivers Mate- rialier	4 R. 32 ß			
	<u> </u>	17	2	.
3. Capellanens Huus- leie	6	4	.
4. Chordeggen				
a. hans Pen som Chri- stendoms Skolehol- der	24 R. 64 ß			
b. for Catechisationen	6 . . .			
	<u> </u>	30	4	.
5. Organisten	16 . . .			
hvortil efter Borger- skabets Beslutning ved Raadsstue: Sam- lingen den 31 Decbr. 1789, er lagt	20 R. .			
	<u> </u>	36	.	.

	Rdlr.	M.	Ⓕ
6. Brandinspektøren etter Reskrivt af 21de Martii 1738	12	.	.
7. Brandassistenten	4	.	.
8. Formanden for Løgers borgerne til Skrivma- terialer 3 R. .			
hvortil efter Borger- skabets Beslutning ved Raadstuesamlin- gen d. 31 Decbr. 1793 er lagt 2 R. .			
	5	.	.
9. Over- og Underklem- merne, til Skrivmate- rialier	2	2	.
10 Byens beskikkede og examineret Jordejere der	10	.	.
11 Arrestforvareren, som tillige er Fattigsøgend	17	2	.
12 Extraskats- Cassere- ren 4 R. .			
hvortil efter Borger- skabets *) Beslutning ved Raadstuesamlin-			

*) Efter den sidste Forordning om Oppebørselen af 30
Januarii 1793 skal nu Bøfogderne selv indcassere
alle Kongelige Contributioner.

		Rdlr.	M.	ß
gen d. 21 Decbr. 1779 er lagt	4 R.	8	.	.
13 Byens tvende Bage- tere egentlig om Sem- meren 2 Mk. 8 ß og om Vinteren 3 Mk. circa .		48	.	.
14 Søe . Entrullerings- Cheffens Quarters- Penge efter Resolu- tion af 24 Decbr. 1739 og 27 Julii 1748		10	.	.
15 Til den beskillede Landphysicus hans Pen, efter Reskr. af 24 Martii 1724 a. af Byen 9 R. b. af dens Embeds- mand 2 . 88 ß		11	5	8
16. Til den for Lange- land beskillede Pro- vincial : Chirurgus hans Pen, efter Reskr. af 4 Decbr. 1776 a. af Byen 5 R. 24 ß b. af dens Embeds- Mand 3 . 48		8	4	8

	Rdlr.	M.	ß
B. Andre visse aarlige Udgiøter:			
a. til Lughuset i Odense, efter Reskr. af 3 April 1782 og Stiftbesølingsmandens Signing af 19 Junii s. N.	10	.	.
b. Rente til Rudkøbings Fattigkasse af 300 Rdlr. hvorfor under 12 Martii 1793 paa Rudkøbina Byes Begue af Byesogden og de eligerede Mænd, efter det Kongelige danske Cancellies Resolution af 2den s. M. er givet en nye Obligation til bemelte Fattigkasse, isteden for den forrige, som nu var forældet.	12	.	.
c. Afgiøten af Jagden paa Byens Marker, efter Kongelig Resolution af 16 Febr. 1779.	8	2	8
d. den ordinære Brandhielp af Raadhuset, efter Taxationsforretningen af 6 Febr. 1792 og Reskript af 8 Julii 1768.	2	.	8
e. Til de 2de Mænd, som bruges i Byens Forretninger betales i Medhold af det Kongelige danske Cancellies Resolution af 12 Maii 1781.	10	.	.
f. 3 Wederlaag for de til Byens Skatters Afsendelse til Odense,			

	Rdt	M.	ß
Årkeborg og flere Steder med: gaaende Desyrengs m. v. et til: saaret Bysfogden	6	.	.
g. efter Obligationen af 12 Junii 1790, som til et nyt Raadhuses Opbyggelse paa Byens Begne er udgivet af Bysfogden og de ele- gerede Mænd til Direktionen for Communitetet og Hospitalet i Odense for den Summa 2100 R. skal efter Obligationens Indhold til hver 12 Junii Termin i 28 Aar promte betales Rente og Af- drag tilsammen	126	.	.
h. Rudslobinas Contingent til en Parlings Underholdning ved veterinair Skolen i Kiebenhavn	1	2	6
i. Dito til Reserve Chirurgus Schönnemann i Middelfart, iføl- ge et Reskr. af 13 Junii 1794 og Hr. Stiftammandens Skri- velse desangaaende af 27 Septbr. 1795	2		9½
k. Indquarterings Hielpessatten som ifølge Anordningen af 4 August 1788 og den under 23 næstefter approberede Genral- Ligning over Indquarteringen			

beleber aarlig for Rudkøbing	Rdfr.	M.	ß
Kiebstad	227	2	.
Der tilsammen beleber den	—	—	—
Summa	641	3	15½

De uviste Udgivter ere saadanne, som medgaae til Reparationen paa Byens Porte, Wele ic., der i dette og forrige Aar have været betydelige, da tvende Porte af nye ere opbygte, og paa Wien er lagt adskillige Stenløster.

Hvormeget Byen for i Aar kommer til at svare efter Repartitionen over Delinqventpensgene m. v. vides endnu ikke.

Gjeld hæfter paa Byen:

- a. til Fattiggassen, som ommeldt . . . 300 Rdfr.
 b. til Direktionen for Communitetet og Hospitalet i Odense, hvorom mere siden 1100 Rdfr.

 Salsk 1400 Rdfr.

Den sidste har jeg vel paasøgt Byen, men mon jeg ikke var nødt dertil?

K.

Om Broekassen, dens Indtægter og Udgivter.

Allerede i Forveien er talt om Skibsbreens Indretning; her maae jeg nævne Midlerne til

§

dens Vedligeholdelse, og i den Henseende kommer da fornemmelig i Betragtning det Laan af 2800 Rdlr., hvormed Broen, i Anledning af dens Brestfældighed, i Aaret 1776 blev forstrakt af den Kongelige Cassé, for saavidt derved ikke allene blev bevilget, at Broen, til sin Vedligeholdelse for Efertiden, bestandig maae oppebære den ved Toldrullen anordnede ordinaire Accise, men endog, at den herforuden, til Laanets bestoviffere Afbetaling, i 20 Aar fra 1ste Januarii 1777, maatte nyde vissé Broepenge og en Extra . Accise. Dog er heri siden skeet den Forandring, at isteden for den ordinaire Accise skal Broen nu aarlig, efter en Kongelig Resolution af 3 Julii 1793, have udbetalt af Kongens Cassé den Summa 32 Rdlr. 48 ¢ beregnet efter Middeltallet af Accisens fulde Beløb for Rindkøbning Kjøbstad i 10 Aar fra 1778 til 1787 inclusive.

Broepengene har hidtil aarlig indbragt fra 150 til 200 Rdlr.; Extra . Accisen omtrent 80 Rd. men begge disse sidste Indkomster orbøre nu ved dette Aars Udgang, da de 20 Aar udløbe, med mindre Kongen endnu allernaadigst vilde bevilge Broen en Forlangelse af Broepengene paa 10 Aar fra 1 Januarii 1797, hvorom jeg, under 5te denne Maaned, allerunderdanigst har ansøgt.

Extra . Accisens Forlangelse har jeg ikke troet at burde søge om, da jeg holder for, at

enhver Hindring, som lægges for Handelen, hel-
lere, naar den kan, ber affkøbs, end fornøes.
Derimod er Broepengene en Udgiwt, som ingen
med Føie kan krumpe sig ved. Hvorledes samme
maa oppbæres efter Bevillingen af 5te Septbr.
1776, kan sees af følgende, nemlig:

1. Betales af hvert i Byen hiemmehørende Fær-
ten, hvis Ejer, foruden Byens Tynghder med
Haandtiensete eller deslige contributorer til
Byens Bæste, for hver Gang ved Ind- og Ud-
gaaende, hvad enten det skeer med Last eller
Baglast, efter sammes Drægtighed i Løst 6
Skilling.
2. Af alle udenbys og fremmede Fartøier, hvis
Eiere ikke betale Byens Skatter, ved Ind- og
Udgaaende, hvad enten deres Last udlosses eller
indrages ved Broen, eller fra Havnen føres
med Baade eller Pramme til og fra Landet,
hver Gang 12 Skilling.
2. Af Færger og Baade, som komme til Byen,
naar de ere tilladte . 2 Skilling
og af ledige . . . 1 Skilling
Dog maae herunder ikke forstaaes de Baade
som til Løsters Drægtighed ere ansatte, af
hvilke i Proportion af deres Størrelse, skal er-
lægges, liacsem af andre Fartøier den ved 1ste
og 2den Art. fastsatte Afgiwt.

4. Af hver Hest som ved Færgestædet afgaær
 eller ankommer . 4 Skilling
 af et Nvags-Hoved 2 —
 af en Kæret . 8 —
 af en anden Bogh 4 —
 samt af en Passageer, med eller uden Skrin,
 Kuffert eller Kiste . 2 Skilling, mere ikke.

Endnu kan vel og henføres til Broens Indtægter, hvad der undertiden indkommer i Pramleie og i Veie af Lemmerpladsen, men begge Dele er ubetydelig, og hvad den sidste er angaaende, da ere endog Byens egne Handlende frietagne derfor, undtagen i det ene Tilfælde, naar de bruge Pladsen til at bygge Gærteter paa, og det er i min Tid ikke indtruffen mere end tvende Gange.

Udgifterne ere:

- a. Penningerne 1. til Byefogden, som Inspecteur over Broeråsenet 20 Rdlr. 2. til den eedserne Detient, som indeasserer Broens Indkomster og igien afleverer dem til Byefogden, af hvem han bestikkes, 50 Rdlr.
- b. De aarlige Protocollers Anskaffelse, og
- c. Hvad der medgaaer til Broens Reparation, som for afvigte Aar allene beleb sig til henved 200 Rdlr. formedelst den betydelige Skade, som Broen samme Foraar blev tilføjet ved en stærk Jisgang.

Alf Laonet er intet mere tilbage, da det sidste, som Broen derpaa var skyldig til Kongens Cassé, blev udbetalt i Aaret 1791; ligesaa er og den Gæld indfriet, som hæstede end videre paa Broen, ved min Ankomst hertil, for en i Aaret 1788, foretagen Reparation, der med Capital og Renter i alt beløb 240 Rigsdaler.

Derimod har Broen i Behold:

1. Efter sidste Mars Reguskab,	
a. i Paante: Obligationer . . .	362 Rd.
b. i rede Penge . . .	52 = 33 $\frac{1}{2}$.
	<hr style="width: 100px; margin-left: 0;"/>
	414 Rd. 33 $\frac{1}{2}$
2. Det som siden er indkommen af de maanedlige Extracter	153 — 71
	<hr style="width: 100px; margin-left: 0;"/>
	I alt 568 Rd. 8 $\frac{1}{2}$

Broen har sin egen Anordning af 1 Februar 1779, der bestemmer, hvorledes der skal forholdes med Fartøiers Løsning, Tilladning Kielhaling ved Broen ic. samt fastsætter en Mulet fra 16 $\frac{1}{2}$ til 2 Rdtr. og derover, efter Omstændighederne, ja vel og dobbelt, for de derimod begangne Forseelser.

L.

Om Extra-Paabudene og de ubisse Indkomster af Rudkiøbing.

Til de første henføre Extra-Skatten, Em-

bedesskatten, Kængskatten, Procentskatten af Capita-
ler i faste Eiendomme og det ved Forordningen af
3 August 1791 befalede Paabud af Tjenestefolk.

Extra-Skatten beløb sig, efter sidstafvigte Julii
Maanedes General-Mantal, til 698 aatte
Skillinger eller 58 Rdlr. 8 $\frac{1}{2}$ og dens aarlige
Beløb har været i de 7 sidste Aar, imellem
660 til 676 Rdlr. hvoraf de 40 Rdlr. omtrent
er Ansætnings-Skat, som svares af de For-
muende for de Uformuende.*]

Embeds Skatten erlægges saaledes:

a. Af de geistlige Betiente,

1. Sognepræsten 6 R. 60 $\frac{1}{2}$

2. Capellanen " — 48

3. Chor Degnen " — 48

———— 7 R. 60 $\frac{1}{2}$

b. Af de Verdslige:

1. Bysfogden 2 R. "

2. Byskriveren " — 48

3. Postmesteren " — 62 $\frac{1}{2}$

4. Veiermesteren " — 52 $\frac{1}{2}$

5. Consumptions

Inspecteuren " — 57 $\frac{1}{2}$

———— 4 R. 28 $\frac{1}{2}$

———— 11 R. 89 $\frac{1}{2}$

*) Villigt var det ellers at Rudskibing, i Henseende til
denne Ansætnings-Skat, burde nyde nogen Moder-
ation, ligesom andre Stiftets Kjøbstæder.

Rang-Skatten, den jeg allene har den Ære at sære, er aarlig 15 Rdlr., nok, i Sandhed, for en Landsdommer uden Gage!

Procent-Skatten af Capitaler i faste Eiendomme var efter General Beregningen til 11te Junii Termin dette Aar i alt den Summa 57 Rdlr. 59 $\frac{1}{800}$ Sk.

Paabudet af Tienestekarlene udgjør omtrent aarlig 8 Rdlr.

De uviste Indkomster:

Det er saadanne, som tilfalder Kongens Casse af Helligbrøde, Eiermaals-Bøder, Siertes og Tiendepenge, arveløse Midler, Forløvspenge, samt Sigt- og Sagesaldsbeder; men disse Indkomster siqe ikke meget; thi for alle de Aaringer, jeg har været her, er deraf ikke falden mere i alt end 34 Rdlr. 59 Sk.

Af extraordinair Paabud er foresalden: den ved Forordningen af 11te Martii 1789 paabudne Afgift af Formue, Næring, Embeds Indkomster etc. som dog her for Byen løb til 627 R. 33 $\frac{7}{8}$ Sk. Jeg vil ikke tale om det, Indvaanerne betalte i Anledning af den endnn sergelig Erindring af Christiansberg Slots Afbrændelse, thi det var et frivilligt Sammenflud, ingen Skat.

M.

Regnskab for min Oppebørsel.

Europas fersie Regnskabsfører siger i sin comte rendu: "les tenebres & l'obscurité favorisent la nonchalance: la publicité, au contraire, ne peut devenir un honneur & une recompense, qu'autant qu'on a senti l'importance de ses devoirs, & qu'on s'est efforcé de les remplir."*) Denne saa vigtige Sandhed har jeg Redse havt for Die; men ikke nok! at jeg derfor ved hvert Aars Udgang, har brugt offentligent at forevise mine Regnskaber for Byens Indtægter og Udgifter paa Raadstuen. Ogsaa her bør jeg gjøre Regnskab for, hvorledes jeg har anvendt de mig betroede Skatter. "Det er billigt, (saa skriver Rigets øverste Justits-Collegium i et Brev til Stiftamtmanden Hr. Kammerherre Buchvald af 2 Junii 1793) at Byernes Borgere og Indvånere erholde en nøiere Kundskab, end hidindtil om deres Udgifter til det Offentlige og disses Anvendelse." Og nu dertil Maalet!

- *) Det er ublaget! "Kun den Skiodesløse glæder sig ved at hans Handlinger ikke ere andensare: derimod er deres Bekjendtgørelse en Ære og en Belønning for den, som har sølet Viarigheden af sine Pligter og bekræfter sig for at opfylde dem."

	Indtægten.	Rdlr.	ß.
I.	pro Anno 1789 var:		
	a. Paabudet efter Forordn. af 11te Martii 1789 . . . 627 R. 33 $\frac{1}{2}$		
	b. Broe Indkomster 267 = 29		
	c. Uviffe Indkomster 1 = "		
	d. Ordinaire Extra Paabud . . . 866 = 36 $\frac{1}{2}$		
	e. Byens almindeli- ge Indtægter.		
	a. I Omdrag og Res- stantz til 1788 Aars Udgang 258 R. 28 $\frac{1}{2}$		
	b. Indkom- men 761 = 14 $\frac{1}{2}$		
	----- 1019 = 43		
		2781	46
II.	pro Anno 1790.		
	a. Broe Indkomster 714 R. 44 $\frac{1}{2}$		
	b. Ordinaire Extra Paabud . . . 819 = 53 $\frac{1}{2}$		
	c. Uviffe Indkomster 6 = "		
	d. Et Laan til Raad- husets Opbyggelse 2100 = "		
	e. Byens alminde- lige Indtægter:		
		2781	46
		Entr.	

	Indtægten.	Rdfr.	ß.
	Transp.	2781	46
	a. Omdrag og Re- stant; til 1789 Mars Udgang 314 R. 22		
	b. Indkom- men 677 = 43		
	----- 991 R. 65		
III.	pro Anno 1791 var:	4631	67½
	a. Broe Indkomster 357 R. 47½		
	b. Paabudet af Tie- neste-Karle . 3 = 64		
	c. Uvisse Indkomster ingen		
	d. Ordinair Extras , Paabud . 814 = 95½		
	e. Byens almind- lige Indtægter:		
	a. Omdrag og Re- stant; til 1790 Mars Udgang 298 R. 66½		
	b. Indkom- men 955 = 76		
	----- 1254 R. 46½		
	----- 2430		
VI.	pro Anno 1792:	61½	
	a. Broe Indkomster 327 R. 14		
	Latr. 9843		79

Indtægten.		Rdr.	ß.
	Transp.	9843	79
b. Uviffe Indkomster	7 R. =		
c. Ordinaire Extra			
Paabud . . .	818 = 58 $\frac{1}{2}$		
d. Byens almindes			
lige Indtægter:			
a. Omdrag og Res			
stantz til 1791 Aars			
Udgang 129 R. 26 $\frac{1}{2}$			
b. Indkom			
men 962 = 56			
	----- 1091 R. 82 $\frac{1}{2}$		
		2244	59
V. pro Anno 1793:			
a. Ordinaire Extra			
Paabud . . .	833 R. 58		
b. Uviffe Indkomster	16 = 12		
c. Broe Indkomster	528 = 22 $\frac{1}{2}$		
d. Byens almindes			
lige Indtægter:			
a. Omdrag og Res			
stantz til 1792 Aars			
Udgang 60 R. 80 $\frac{1}{2}$			
b. Indkom			
men 973 = 76 $\frac{1}{2}$			
	----- 1034 = 61		
		2412	57 $\frac{1}{2}$

		14501	3 $\frac{1}{2}$
	Patr.		

	Judtægten.	Rdlr.	ß.
	Transp.	14501	3 $\frac{1}{2}$
VI	pro Anno 1794:		
	a. Ordinaire Extra		
	Paabud . 843 R. 41 $\frac{1}{2}$		
	b. Uviffe Indkomster 3 " "		
	c. Broe Indkomster 491 " 89		
	d. Hvens almindes		
	ge Judtægter;		
	a. Omdrag og Res		
	stantz til 1793 Aars		
	Udgang 75 R. 75		
	b. Indkom:		
	men 908 : 52 $\frac{1}{2}$		
	----- 984 : 31 $\frac{1}{2}$		
		2322	66
VII	pro Anno 1795:		
	a. Broe Indkomster 737 R. 30		
	b. Ordinaire Extra		
	Paabud . 1083 : 39 $\frac{1}{2}$		
	c. Uviffe Indkomster 17 " 59		
	d. Hvens almindes		
	lige Judtægter:		
	a. Omdrag og Res		
	stantz til 1794 Aars		
		-----	-----
	Patr.	16823	60 $\frac{1}{2}$

		Rdfr.	§.
Indtægten.			
	Transp.	16823	69 $\frac{1}{2}$
	Udgang 30 R. 46 $\frac{1}{2}$		
	b. Indkom:		
	men = 909 = 27 $\frac{1}{2}$		
	----- 939 = 78		
	-----	2778	14 $\frac{1}{2}$
VIII	pro Anno 1796:		
	Er indkommen af de ordi-		
	naire Extra Paabud for de toens-		
	de første Quartaler . . .	608	54 $\frac{1}{2}$

	Summa Indtægt	20210	42 $\frac{1}{2}$
Udgiften.			
I.	pro Anno 1789:		
	a. Estet de ved Regns-		
	skaberne fremlagde		
	Quitteringer og		
	Beviser = . . . 2306 R. 89 $\frac{1}{2}$		
	b. Beholdning.		
	a. Af Broe Ind-		
	komster 172 R. 45 $\frac{1}{2}$		
	b. i Kæmmer:		
	Cassen 302 = 7		
	----- 474 = 52 $\frac{1}{2}$		
	-----	2781	46

	Entr.	2781	46

Udgibten.		Rdr.	ß.
Transp.		2781	46
II.	pro Anno 1790:		
	a. Efter de ved Regns-		
	skaberne fremlagde		
	Quitteringer og Bes-		
	viiser . . . 4315 R. 7		
	b. Beholdning.		
	a. Af Bree Ind-		
	komster 39 R. 44½		
	b. i Kiamners		
	Cassen 277 . 11		
	----- 316 . 60½		
		4631	67½
III.	pro Anno 1791:		
	a. Efter de ved Regns-		
	skaberne fremlagde		
	Quitteringer og Bes-		
	viiser . . . 2200 R. 28½		
	b. Beholdning.		
	a. Af Bree Ind-		
	komster 31 R. 23½		
	b. I Kiamners		
	Cassen 197 . 42		
	c. Restant; 1 . 84		
	----- 230 . 53		
		2430	61½
		-----	-----
		Patr.	9843 79

	Udgivsten	Rdfr.	ß
	Transp.	9843	79
IV	pro Anno 1792:		
	a. efter de ved Regns- skaberne fremlagte Qvitteringer og Bes- viiser . . . 1942 R. 83 $\frac{1}{2}$ ß		
	b. Beholdning		
	a. af Broe: Indkom- ster 228 R. 20 ß		
	b. i Kiammer: kassen 73 R. 51 $\frac{1}{2}$ ß		
	----- 301 R. 71 $\frac{1}{2}$	2244	59
V	pro Anno 1793:		
	a. efter de ved Regns- skaberne fremlagde Qvitteringer og Bes- viiser . . . 2085 R. 58 ß		
	b. Beholdning		
	a. af Broe: Indkom- ster 240 R. 54 $\frac{1}{2}$ ß		
	b. i Kiammer: kassen 86 R. 41 ß		
	----- 326 R. 95 $\frac{1}{2}$	2412	57 $\frac{1}{2}$
		-----	-----
	Patr.	14504	31

	Udgibten	Rdlr.	ß
	Transp.	14501	3 ¹ / ₂
VI	pro Anno 1794:		
	a. efter de ved Regns-		
	skaberne fremlagde		
	Quiteringer og Be-		
	viiser	1871 R. 82	ß
	b. Beholdning		
	a. af Broe: Indkom-		
	ster	415 R. 7	ß
	b. i Kiammer:		
	kassen	35 R. 73	ß
	-----	450 R. 80	
		2322	66
VII	pro Anno 1795:		
	a. efter de ved Regns-		
	skaberne fremlagde		
	Quiteringer og Be-		
	viiser	2305 R. 35	ß
	b. Beholdning		
	a. af Broe: Indkom-		
	ster	414 R. 33	ß
	b. i Kiammer:		
	kassen	58 R. 42 ¹ / ₂	ß
	-----	472 R. 75 ¹ / ₂	
		2778	14 ¹ / ₂
		19601	84
	Satr.		

		Udgiften	Rdlr.	ß
		Transp.	19701	84
VII ₁	pro Anno 1796:			
	Efter de ved Januarii og April Kvartalers Extrakter fremlag:			
	de Dutteringer		608	54 ₁
		Summa Udgift	20210	42 ₁

Skriver: Tyve tusinde to Hundrede og ti Rigsdaler, Fjortiove to og en halv Skilling, som er lige med Indtægten.

Her at anføre Anvendelsen af hver Udgifts Post især vilde ikke allene blive alt for vidtløftigt, men endog upassende; Skulde nogen forlange næiere Oplysning, kan han sege den hos mig selv.

N.

Om Nødvendigheden af et nyt Raadhuus.

Enhver, som har seet det gamle Raadhuus, her stod, maade tilstaae, at det ikke uden Nødvendighed er bleven nedbrudt; thi alt i 20 Aar, serend jeg modtog det mig allernaadigst anfortroede Embede, som Besøged i Rindkebing, havde

det været saa bressfaldigt, at det ikke længere kunde bruges enten til Sæde for Byetinget eller de offentlige Forsamlinger; og krævede da ikke den offentlige Sikkerhed, saavel som Byens eget Liv, at der maatte tænkes paa en Bygning, hvis Bestemmelse ei allene kunde afhjælpe hiin Mangel, men, hvad endnu er vigtigere, tillige sikrere for, at Malteanten ikke, ved selv at aabne sig Udgang af sit Fængsel (noget der næsten ikke tilforu kunde forebygges) oftere udraffet Skulde trodse Lovene. Jeg ansaae det for min Pligt at biesdrage dertil, og udkastede, til den Ende strax en Plan til et nyt Raadhuusets Opbyggelse. Svergsmaalet var nu kuns: hvor Pengene skulde komme fra? thi efter Overslaget kunde Omkostningerne ialt beløbe sig til den Summa 2158 Rdlr. 30 Sk. Stammerklassen havde ikke meere i Behold end omtrent 225 Rdlr., som nogle Aar før var indkommen for det bortsolgte Herredstings Huus. Da min Formand Hr. Generalauditeur Glindt fik udvirket Kongelig Tilbedelse til, at Herredstinget maatte holdes paa Byens Raadstue; og at Indtaanerne skulde supplere det manglende ved frivillige Sammenstod, var ikke at tænke paa. Her var altsaa intet andet for, end at optage et Laan, og da jeg i den Anledning indgav min Forsøgning til Stiftsamtmændene, tilskrev Hr. Stiftsamtmændene mig igien derpaa saaledes:

N. M.

"De med Deres Skrivelse af 7 hujus mig tilsendte Documenter, Rudkøbing Raadsrues Opbyggelse betræffende, følger indsluttet, liksom og den i Kassen sendte Tegning, med første Veilighed skal blive sendt tilbage, og hvilken Tegning i alle Maader har mit Bifald; Hvad Bygnings Omkostningerne angaaer, da bliver dertil formodentlig intet andet Raad at udtænke, end at Byen i den Henseende maade gjøre et Laan, og det enten mod en aarlig Afbetaling af Capitalen, eller mod Krenters aarlige Svarelse, som paa Indvaanerne maatte lignedes, og naar De herom indkomme med Forslag, saaledes som De formener at være det taaleligste for Byen, skal jeg see at bringe Capitalen tilveie af een af de publike Stiftelser, hvori jeg er Meddirektør, og om mueligt om det beqieres, see at faae den perpetueret, imod at Byen alletid er ansvarlig for de aarlige Kenter.

J øvrigt ville De behøge, saa hastig mueligt, at lade Licitationen udføre, efter at den tilforn i de Odense Aviser er bekendtgjort, paa det at Arbeidet ved Feraarets Begyndelse kan sættes sat paa.

Odense Slot, den 14 Januarii 1790.

Buchwald.

Til

Hr. Landdommer og Bopfoged Jørgensen."

Jeg lod nu Borgerstabet forsamle for herover at høre deres Betænkning, og Beslutningen blev da endelig denne, som var den Waade, jeg foreslog, at Laanen skulde søges paa de Wilkaar, at deraf, foruden Renterne, aarlig maatte betales 2 pro Cento i Afdrag paa Capitalen, hvorefter ved denne saaledes med alle sine Renter, om 28 Aar, kunde være udbetalt.

Vel gives her og dem, der formænte: at det vilde blive alt for byrdefuldt: at svare aarlig saa betydelige Renter, som 6 Procento af Capitalen kunde belæbe sig til, og at de paa saadan Waade havde Byrden af en Ting, som efter 28 Aars Forløb kom deres Efterkommere til Nytte, uden mindste Udgiwt for disse; men denne Indvending er uden Grund, thi hvad siger 2 Procent mere for en heel By, og skulde vi vel misunde være Efterkommere den Fordeel, da Udgiwten derved er saa ubetydelig for os selv?

Plicitationen blev foretaget den 10 Maii samme Aar, og Arbeidet tilslaget følgende af Byens egne Haandværksfolk, nemlig:

- 1) Muurmesteren Anders Christensen for Muurarbeidet for . 457 Rd.
- 2) Snekker Christian Rasmusen for Tømmerarbeidet for . 69 Rd.

3) Smedker Staffen Steffansen	
Smedker og Starmesterarbejde	202 Rd. .
4) Smeden, Markus Wolder	
Smedearbejder for	90 Rd. 64 §
Materialiernes Anskaffelse paa og	
negle af Klobmændene sig for	1243 Rd. 30 §
Der ialt gier	<hr/>
den Summa	2061 Rd. 94 §

Men da Malingen ikke herunder var indbefattet, blev Laanet completeret til fulde to Tusinde eet Hundrede Rigsdaler.

Vengene Kaffede Stiftamtmanden af Odense Hospitals- og Communitets Midler, og af Obligationen, som Byen derved, under 11 Juni næstefter udgav, findes baa i en Gienpart, vide Bilaget Litt. B. Tabellen udoifser hvormeget Renten og Afdraget aarlig beleber; og paa dens ne Maade er nu alt for de 6 første Aar afbetalt 756 Rdlr., det der er tilbage gier ialt 1821 Rd. 2 Mk. 7 §

Men hidtil har jeg kun talt om Udgifterne; nu maae jeg ogsaa nævne de Fordeelte Byen har erholdt ved dette Raadhuus, og disse ere da:

1. Besparelsen af den aarlige Leie, som Byen før

maatte betale for det Bærelse, hvor Tinget holdtes, der var ikke mindre end 12 Rd.

2. Hvad der indkommer i Arresthøus Leie for Byen og Landet, som siden Raadhuset blev færdig, har beløbet til . . . 55 Rd. 72 ß
3. Det der betales i Leie af Raadhøus Salen, ved foresaldende Leiligheder, af Vallødderen og det ene Sidsværelse, som i forebenede Tid har gjort 33 Rd. 8 ß. Videre maae og henses hertil, hvad Raadhuset undertiden fortiener ved Skifters og Auctioners Holdelse, som almindelig er 24 ß for hver gang.

O.

Om Brand og Vandvæsenet

For Rudkøbing Kiøbstad gives ingen spætel Brandanordning, men man retter sig saa meget som muligt efter Forordningen om Vandvæsenet af 24 Januarii 1761, og til den Ende er oprettet et Brand Compagnie her i Byen, der bestaaer af 50 Mand seruden Brandinspektøren, Præsidenten og de øvrige Commanderende. Af publice Brandredffaber findes her:

1. Byen tilhørende, i Brandhuset ved Raadstuen:

1. En stor Sprønte med tvende Slangar, een paa 45 Alen og een paa 14 Alen med Kobber-Straaler.
 2. En dito mindre med dito.
 3. En endnu mindre dito med dito.
 4. Fiire Haandsprenter.
 5. To store Kar med Jernbaand og Sluffer.
 6. Fve Læderspande.
 7. Fiire Dret.
 8. Fem lange Stiger og to mindre dito.
 9. Fem Brandhager.
 10. Sex Jernkieder eller Lanter.
 11. Env Brandstanger, en Lygte og ti Stykker Reeb.
- b. Kirken tilhørende, i Baabenhøuset:
1. Matte Læderspande.
 2. En Bar.
 3. Tre Stiger.
 4. To Brandhager.
 5. En Jernkiede.
 6. To Haandsprenter.
 7. To Dret.

hvilke Brandredskaber vel alle endnu ere brugelige, men dog er det meeste anskaffet for endeel Aar siden, og til den store Sprente vil derfor især snart behøves en nye Slange. At det ikke er bedre, maae allene tilskrives Byens Uormundhed; thi vel har Brandkassen, efter sidste Aars Regnskab, i Behold 89 Rdlr. 3 Mk. 12 S, som

allene, Tid efter anden, er indkommen for Bøder og Borgerstabs-Tagelse, men Forordningaen om Brandvæsenet viliser, hvortil slige Indkomster skal anvendes.

Hvad de Redskaber angaaer, som Indvaanerne, efter Anordningerne, skal have til deres Gaarde og Huse, i Forhold til den Summa, disse ere forsikrede for i Brandkassen, da ere de vel ikke overalt komplette, men inden en feie Tid, venter jeg at de skulle blive det *).

Sprøyterne og Redskaberne prøves 2 gange om Aaret paa Torvet, og i paakommende Tordenveir, saavel som ved Mystringerne, besørger Bogmandene det fornødne Vand tilfiert, som er i Medhold af en Resolution fra Stiftsamtmanden af 19 Maji 1790.

Uf Brænde, som tilhører Byen, er her ialt 4, hvoraf de trende ere inde i Byen og den fjerde uden for Strandvortens; men det meeste Vand tages af tvende Vandsteder: Villedammen og Mølleedammen kaldet, ved hvilken sidste især er en god Kilde.

*) Sid det kun var saa let at faae de Straetage af som endnu findes paa nogle saa Vaabule, men der til veed jeg ingen bedre Raad, end at Eierne af saadanne Huse blev paalaat at faare en forhoit Brandhielp aarlig, saalange indtil bemeldte Straetage bliver nedbrudt, og Tugens isken omlagt med Sten?

P.

Om Veiene og Steendroen.

Fra Rindløbing Kjøbstad gaar fire Veie,
nemlig :

	Her Veien til Landet	Her Veien til Landet
1. Koebanne Veien, som løber til den nordre Ende af Landet og er:		
a. fra Nørreport og saavidt Steen- droen gaar	681	
b. derfra til Egebjergs Leed hvor Grandskiftet er mellem Lan- dets og Byens Grund	1764	
		2445
2. Gallemarks Veien som løber til Landets søndre Ende og er:		
a. Strædet fra Østerport til Gals- gebanke	761	
b. derfra til Præstebjergs Leed hvor Landets Grund tager	1049	
		750
3. Kongeveien, som løber til Speds- bjerg Kirkested eller den øst- re Ende af Landet og er:		

	Freemaakt til Maalt.	Hele Bets Lusestunde
	Allen	Allen
a. Fra Skiellet imellem søndre og østre Stræde, saavidt som sidste strækker	383	
b. Derfra til Vaadsbanges Leed, hvor Langers Grund begynder	1732	
	—	2115
4. Rue-Mordes Veien, men denne er ingen Landvei og er derfor ikke opmaalt.		
	—	—
Summa		6310

Heraf indeholder Steenbroen tilsammen 1765 Allen eller 588 Favne 1 Al., og Jordveien 4544 Allen, eller 1515 Favne.

Steenbroen har fra ældgammel Tid været tildeelt Grundene i Byen men Jordvejen er først i dette Feraar bleven opmaalt og inddeelt, dog ikke paa Grundene, men paa Jorderne i Byens Marker, saaledes, at paa hver Løndeland, Embeds- og Koehavne-Jorderne iderequet, der tilsammen udgjør 480 Lender 5 Skicper, er lignet $9\frac{1}{8}$ Allen og paa Embedsgræsjet i Ko-haugen 11 Favne $\frac{1}{2}$ Allen. Billighed tilføjer, at den som har meest Nytte af Vejen, ogsaa bør bidrage meest til dens Vedligeholdelse, og ligesom Jordejerne og Jordbrugerne derfor, efter Forordningen om Vejvæ-

skuet af 13de Decr. 1793, i Henseende til Landvejsene paa Landet, er paalagt den største Byrde, saa har jeg og troet at burde følge den samme Regel for Rudkøbing Kjøbstad, og, i Overeensstemmelse med denne Grundfætning, har jeg derfor inddelt Vejene her til Byen allene paa Jordenerne og Jordbrugerne. De andre Indvaanere er blot paalagt at bidrage til Vejforholdet, hver med en Gangdag om Aaret, eller to, ligesom Nærværdigheden udtrækker, og endda undtages herfra alle Fattige og Bønsere.*) For øvrigt maae jeg tilstaae, at jeg just ikke finder en saadan individuel Inddeeling at være den meest hensigtsmæssige i Henseende til Kjøbstadernes Besparter. Marskjen formener jeg er klar: thi da i Kjøbstadene ickens saa ere vandte til slikt Haandarbejde, eller har Tjeneste Folk som ere vandte dertil, saa nedsaages alle saadanne til at lade andre ferrette dette Arbejde for dem; men er nu ingen Daglejerre at faae, som ofte kan indtræffe om Sommeren, eller en Vedkommendes Eone ikke er til at give saa meget, som Daglejerne forlange, er Felgen

*) Det forstaaar sig selv, at der over Gangaagene hvæte Aar, maae forsaates en nøvliana. Da der's Gangaagene's, deels og Indvaanernes Antal, som ingen Jord eje eller bruge, ikke altid er det ene Aar som det andet. For i Aar beleh Gangaagene sig til 140, og hver Person ferrettede icku en Gangaag, som sig net paa 1515 Køgne gik en Gangdag paa hver 10 Køgne $2\frac{1}{2}$ Aken Vej.

deraf, at de enten maae gaae selv, isald de ikke vil viise sig overherige, eller og de sende et Bud isteden, hvormed man som oftest slet ikke er rident, ikke at tale om, at det næsten er en Umuelighed for største Deelen af de Indvaanere, som hverken holde Heste eller Vogn, at skaffe det fornødne Græs tilveje.

Beserges derimod Vejenes Istandsfattelse paa Kiæmner Cassens Bekostning, bliver Arbeidet baade hastigere og ordentligere forrettet; duesligere Folk kan udvælges dertil, isald det ikke liciteres; Tilsynet er lettere; Handværksmanden forsømmer ikke sit Verkssted, og Udgiøten er meget taaleligere for ham paa denne Maade, end naar han skulde leje en anden til at gaae i sit Sted:

Hvad Rudliebings Kiøbstad i Særdeleshed er angaaende, har jeg derfor i en Erklæring som jeg allerede i Maret 1794 indgav til det Kongelige Danske Cancellie, i Aaledning af det Spørgsmaal: hvorledes Kiøbstadernes Vejspartes rettest burde fordeeles over Indvaanerne? bragt i Forslag, at der i Steden for en saadan individuel Inddeeling, til Vejenes Istandsfattelse og Vedligeholdelse, aarligen burde paalignes hver Gaard- og Hums-Ejer her i Byen noget vis af Raaget ud til Gaden, hvorhos dog de af Indvaanerne som eje Jord i Byens Marker, saavel som

Embedsmændene, eller andre, der have Jerder i Brug, desforuden, i Forhold dertil, burde bidrage med Tilkiørsel af Gruus og Steen.

I midlertid er det mig ikke bekendt, at der herom er falden nogen almindelig Bestemmelse siden, og da jeg ikke længer kunde eller burde opsætte Vejenes Istandsættelse her til Byen derefter, saa var det Aarsagen, hvorfor jeg valgte den foremældte Inddelingsmaade, som den jeg tænkte at være den meest passende, naar nogen Inddeling skulde finde Sted. Med Fornøjelse har jeg ogsaa allerede seet den forenskede Stræt heraf, thi saa yderlig stette som Vejene vare her tilforn, saa meget ere de nu i Almindelighed forbedrede.

Derimod er Gaderne og Steenbroen over hovedet endnu kuns maadelig, og Grunden dertil er: dels, at de er slet lagt fra Begyndelsen, og dels, at man endnu her som de fleste andre Steder bruger de smalle Hjulfelger, som, naar Vognene ere stærk belastede, meget forderve Vognene.

Jordvejen er overalt indgræftet paa begge Sider og Veiparterne asfalterede. Vel er Vejenes Brede ikke mere end 10 Alen foruden Grofterne, men jeg har troet at denne Brede kunde anses tilstrækkelig i Medhøjs af Forordningen

om Veivæsenet, thi da Langeland ikke er benævnet iblandt de udi hønsibemeldte Forordnings 2 §. anførte Provindier, hvor Landevejene skal have en større Brede, saa maage man slutte, at de Langelandske Veje ere blevne anseete som Bloec, hvis Brede er indskrænket til 10 à 12 Alen foruden Grøfterne. Desuden maage jeg og anmærke, at Vejene her til Bøen, ved Inddeclingen, ere blevne 3 Alen bredere end de vare til forn.

Til Vandets Afledning er alle Vegne, hvor det behøvedes, lagt Steenkister, og til at holde samme rensede, saavelsom Grøfterne ved Siden af Vejene er antaget en Betient. som efter sin Instrux tillige skal udiøevne Hiulsporene, naar Vejene opføres, og derfor nyder han 1 Skil. af Faanen, eller 15 Rdt. 4 Mk. 11 Skil. som de der tilhøre Veiværterne og nærmest heste Fordeel deraf ere pligtige at udrede.

Gruusningen, som for det meeste hendes en Wiil her fra Bøen, besørger Vedkommende selv tilkiøbt, efter Tilsigelse af Bettenten.

Q.

Om Maaden, hvorpaa Rudslobing aarlig kan blive forsynet med de fornødne Kornvahre.

Herom har jeg, i Anledning af det Høi Kønaelige Danske Cancellies Skrivelse af 14de Novbr. forrige Aar, betræffende Kiebstadernes Kersoning med de fornødne Kornvahre for samme Winter, under 23de i bemeldte Maaned indgivet et Forslag, som jeg, da jeg ikke veed noget bedre at raade i denne Henseende, her, Ord for Ord, vil anføre:

P. M.

Til at forsone Kiebstadene i Almindelighed med de fornødne Kornvahre, et Aar saae vel som et andet, veed jeg kun toende Midler, nemlig:

- a De paakudne Lovdages Overholdelse.
- b Noar, til den Ende, i enhver Kiebstad blev oprettet Kornmagasiner.

Dog er det første Mittel ikke nyttig uden i de store Steder, thi i de smaa vist Erforanched, at denne Lovgiverens velgiørende Henfigt desværreielden benyttet, og hvad Stadkiebing Kiebstad i Særdeleshed er angaaende, da tør jeg endog sige, at det Vocale har gjort sammes Overholdelse næsten umuelig. Aarsagen er denne: Om man endog kunde tvinge det dertil, at Bonden sorte sit Korn til

Torve, og holdt Torve Tiden ud, blev dog Slutningen den, at han førte dermed til Kiebmanden, da Bonden og Kiebmanden paa Langeland staaer i en bestandig Vælleemregning med hinanden, i det Bonden leverer alle sine Vahre til Kiebmanden, og tager igjen Vahre, eller Penge derfor hos denne efterhaanden ligesom han behøver det.

Sikrere var derimod det andet Middel eller Kornmagasinets Dyrkning, og i denne Henseende vover jeg underdanigst at gjøre følgende Forslag for Indkøbning Kiebstad.

- 1) Hvert Aar, saasnart Hesten er forbi Skulde Bæsfogden og de eligerede Mand træde sammen for at overlægge, hvor stort Forraad af Kornvahre Byen kunde behøve at forsynes med til næste Hest, hvorved især maatte tages i Betragtning:
 - a) Folkemængden med Hensyn til Indvaanernes større eller mindre Uformuenhed.
 - b) Huusholdningernes Størrelse, og
 - c) De da værende Kornpriser, samt om disse kunde bespares at blive høiere.
- 2) Derefter skulde Indkøbet strax ske, førend

Kornet blev opkjøbt her paa Sandet af Kiebsmanden og Verboen, men da Byen selv er fattig, saa indstilles underdanigst om ikke denne Summa maatte foreskydes af Kongens Kasse paa den Maade, at Betalingen for Kornet kunde ligvideres i vedkommendes Kvartal- Skatter.

3. De eligerede Mænd besørge Indkjøbet af Kornet, som maae vare sundt, godt og dygtigt, ere tilstede ved dets Viedtagelse, og have Tilsyn med, at det ikke bedraves; ligesaa maae og een af dem i det mindste altid vare nærværende ved Udmaalningen, naar noget sælges til Indboerne; Forsmanden kunde incassere Pengene, men Ansvarer skulde vare for dem alle, og Pengene afleveres uopholdelig til Byfogden, som igjen har at erlægge dem i nærmeste Amtstue, og for samme Maanedlig eller kvartaliter at indsende Amtstuens Secunda Diviseringer tilligemed en Extract over det solgte og ufolgte Korn til Stiftamtmanden.

4. Til den Ende maade og intet udmaales af Magasin- Kornet uden Byfogdens Vidende. Alt hvad der sælges, skal maales med streaamaal, hvad enten det er heele, halve Tønder, eller Skiepper, uden at derpaa maae gives nogen Credit, og intet maae sæl-

ges deraf til andre end Byens egne Indvaanere.

5. Dog undtages herfra, Kjøbmændene og de som selv drive Handel med Korn, til hvem intet af Magasin-Kornet maae overlades, eftersom Magasinernes Indretning iffluns sigter til at forsyne den trængende Klasse af Indvaanerne med det fornødne Korn til deres Underholdning; og af den Aarsag maae og heller ikke til nogen enkelt Mand overlades meere, end hvad han i det ommeldte Tidrum kan behøve til sin Huusholdning.

6. Strax Indkjøbet er færdigt, skal samme anmeldes Byfogden, som usfortøvet derom gjør Indberetning til det Høi Kongelige Rentekammer, for at Betalingen eller den Godtgjærelse, som Kongens Kasse igien maatte tilfalde, saavel for Indkjøbet som Svindningen ic. derefter kan blive bestemt; og sølger heraf, at førend Resolutionen derpaa indløber, kan ikke sælges noget af Magasinet.

7. For øvrigt indstilles herhos underdanigst om ikke denne Betaling maatte bestemmes saa høit pr. Tønde, at ogsaa deraf kunde bestrides Omkostningerne paa Kornets Rafining og Løfkeir, da her ingen offentlig

Magasin er, og Maadstuelofstet et saaledes er indrettet at Korn derpaa kan oplægges.

8. Skulde alt Magasin-Kornet ikke blive udsolgt, haver Byefogden endelig at giøre Forespørgsel i det høi Kongelige Rentekammer, om paa det overblevne skal foranstalttes Auction, eller og det skal overgiemmes til næste Aar, hvorved da kunde bespares saameget i det nye Indkøb.

Hvor stort Forraadet burde være, vil efter min underdanige Formeening, fornemmelig komme an paa de i 1ste Post anførte Omstændigheder.

For nærværende Tid er Folkemængden i Rudkøbing, med Gamle og Uuge i alt henved 960 Personer; deraf er omtrent 700 voksne, og antager man nu til hver Person overhovedet 3 Tønder Korn af alle Slags, som vel ikke kan siges at være for meget, udgør det, som aarlig fortares her circa 2880 Tønder. Men som jeg her har sagt, at Magasinens Indretning iffluns bør sigte til at hjælpe den virkelig trængende, saa forstaaer det sig selv, at Personernes Antal just ikke blot kan komme i Betragtning til at bestemme Forraadets Størrelse. Da for denne Winter tør jeg desuden haabe, at et saadant Forraad slet ikke behøves, da Høsten her paa

Landet dette Aar har været god, Kornpriserne nu for Haanden ikke ere overdrevne, og Hs. Majestæt Kongen, ved Placaten af 4de denne Maaned, overrakt saa faderlig har søraet for at forebygge Kornmangel i begge Rigerne.

Selv har jeg og, for saa meget, som det staaet i min Magt, at forekomme Klager i dette Tilfælde, formaaet nogle af de her værende Kiebsmand til, indtil Skibsfaarten aabnes igjen til Foraaret, at holde et vist Quantum Korn i Beredskab for en nogenlunde taalelig Pris, til Bedste for de Trængende.

Kudkiebing, den 23de Novbr. 1795.

Jørgensen.

Til
det Høi Kancellie
Danste Cancellie.

Men, var et saadant Forraad unødvendigt i Aar, er det meget mere i Aar, da Priserne paa Kornet allerede ere saa lette, og, efter al Rimelighed, endnu vil falde meere. Dyre ere derimod Priserne paa seede Vare, som hvad Smøret er angaaende, især er besynderligt, da det har været saa godt et Græs-Aar. *)

*) Og hvad er vel Aarsagen dertil ander, end den megen Korprang, som gaaer i Gang her paa Landet dog tante ingen, at jeg her ved blot mener den, som begaer af fremmede Optaebere. Nei, ogsaa Wyngens Indvaanere begaer Korprang, naar de optaebes de Vare paa Landet, som skulde føres til Lov.

For nærværende Tid gielder Levetidsmidler
 ve her i Byen, omtrent saaledes:

1 Tønde Rug	12 Mk.	1 Pund Riød	5 Ø.
" — Hvede	21 —	" — Fless	9 .
" — Byg	9 —	" — roget dito	14 =
" — Havre	6 —	" — Smør	13 =
" — Erter	10 —	" — Ost	4 =
		" — Tals	15 =

Bønner og Boghvede er ikke saldbudet, og af
 Boghv. re saaes desuden næsten intet paa Langeland

R.

Om Jagten paa Byens Marker.

Ved en Kongelig Concession af 5te No-
 vember 1769 er denne Rettighed allerførst over-
 draget Borgerskabet for en aarlig Afgift af 24
 Rdlr. Men, paa Borgerskabets Ansøgning,
 er Afgiften siden, ved en Kongelig Resolution
 af 15de Febr. 1779, nedjadt til 8 Rdlr. 40 Ø
 aarlig.

Bemeldte Concession lyder saaledes:

Cytimus] " Vi Christian den Syvende
 4 Rdlr.] af Guds Naade, Konge til Dan-
 mark og Norge &c. Viere alle vitteligt: at Vi
 allernaadigst have concederet og forundt, ligesom
 Vi og hermed forunde og concedere Borgerskabet

i Vor Kjøbstad Kjødkjøbing paa Langeland, den
 Os paa bemeldte Kjøbstads Jorder tilkomne Jagts
 Rettighed, saaledes at samme bestandig skal sels
 ge Byen og dens BorgerSkab med samme Ret,
 som den Os hidtil har været forbeholden, imod at
 derfor svares til Vores Kasse aarlig tiue og isre
 Rigsdaler, som hester paa Byens Kasse og aarlis
 gen i rette Tid bør erlægges. I øvrigt skal det stans
 de bemeldte BorgerSkab frit for, enten efter allerede
 indgangen, eller herefter gierende Forcing, at
 Jode Jagten blive udøvet, eller og sig ved en eller
 anden af deres Middels deraf paa lovlig Maade at
 benytte; ligesom de og have Rettighed til lovligen
 at paatale og see affraffet, hvad utilladeligt Skiet
 terie, som paa anførte dem herved bevilgede
 Jagt-Distrikt maatte forøves. Hvoorefter de Ved
 kommende sig allerunderdaniqst have at rette sig gies
 rende herudi Hinder eller Forfang i nogen Maade
 under Vor Holdest og Maade. Givet paa Vort
 Stet Christiansborg, udi Vores Kongelige Res
 idents Stad Kjøbenhavn, den 25 Novbr. 1769.

Under vor Kongelig Segl.

(L. S.)

(R.)

Efter Hs. Kongel. Majestats Ordre og Befaling.
 Schack."

Wildtet her falder, er ellers ubetydeligt,
 og bestaaer allene i nogle faa Hæner og Ræve.

Forresten er det dem, som vil paastaae at der, strax efter at Jagten var bleven overdraget til Byen, imod en aarlig Afgift til Kongens Kasse, skal være indgaaet en Convention, hvorefter ingen af Byens Indvaanere maatte benytte sig af denne dem allernaadigst forundte Frihed, allene for ikke at Jordeiernes Gierder eller Sæd derved skulde beskadiges, men ikke at tale om, at det næsten er utroeligt, at de af Indvaanerne, som ingen Jord ejede, og selvselig ingen Nytte kunde have af en saadan Forbindelse, skulde have frakrevet sig en Frihed, for hvis Nytte de dog alligevel, som Lemmer af det Almindelige, aarliggen contribuerede, saa vilde denne Contribution, om den og virkelig eksisterede, som jeg meget tvivler paa, dog ei være af nogen skaderlig Kraft, da den ikke findes at være indgaaet ved nogen Raadstue-Samling, og altsaa heller ikke kan anses for at medføre nogen almindelig Forpligtelse.

Skulde det saa være, var det og billigt, at Jordeierne eene burde betale Afgiften til Kongens Kasse; men bedre var det, om Jagten var overdraget til et Interressenskab allene; thi derved opnaaedes der da samme Sikkerhed for Jordeierne, og Byens Kasse kunde, paa denne Maade, faae godtgjort en Udgift, som den dog, i det Væsentlige, ingen Nytte har af, — og det saa meget

mindre, som enhver nu jager i Ziæna, hvad en: ten han henfører til Borgerfabet eller ikke.

S.

Om Liigbærerne.

Her i Byen ere tvende saa kaldte Liiglauge eller Societeter, det eenes oprettet 1695 den 13 Febr., og det andet efter Artilleriernes Forskydende, nogle 100de Aar tilforn, som er fornyet 1706.

Første bestaaer af 15 Lemmer; sidste af 35. Men ingen af dem har anden Auctoritet at fremvise end den imellem Bredrene, i Anledning heraf, indbyrdes indgaaede Forening, der indbefatter:

1. At den der vil indtræde i Lauget, skal betale noget vist i i Indtrædelse, som er i det eenes 3 Rdlr., det andet 2 Rdlr.
2. At de som ere i Lauget, nyde frie Henbærelse, Mænd, Konee og Børn, dog under det Vilkaar: at den Kængsilevende sidder Ujvst, og Børnene ligeledes, samt sig ærligen opholder.

3. Skulde nogen af Lauget være saa forarmede, at det behøves, nyde de Hjælp af Kassen til deres Begravelse.
4. De som ere uden Lauget og begiere samme til at hembære noget Liig heraf Byen, betaler i høieste 2 Rdlr. og ellers mindre, efter Omstændighederne. De ganske Fattige hembæres gratis, efter lige Omgang, mellem Laugene.

Hvert Laug har sin Oldermann, en Liigsbaar og et Liigklæde m. v. og ved foresaldende Liigbegiængelser ere de alle fort ifklædt med Kapper og Fler. For et Par Aar siden besvarede det stores Laug (*) sig over, at det mindre ene, en lang Tid, havde havt al Fortienesten ved Luas Bortebæren, og paastod derfor, at ogsaa de Liig som betales for, skulde hembæres efter lige Omgang mellem Laugene; men da der ingen Grund fandtes at berøve Byens Indvaanere den Frihed, de altid havde havt at kunne vælge, hvilket af Laugene de vilde, saa saldt altsaa denne Paa- stand bort af sig selv.

I.

Om Skolevæsenet.

Hvilke de Emolumenter ere, som hertil

^e) Der kaldes vel saa, men i Hensigt til Personernes Antal er det dog det mindste.

er henlagt, deels af Forsfødrene, deels siden, har jeg forud benævnet.

Gandelig, en ikke ubetydelig Hielp, naar den rettelig blev anvendt! men desværre, Skolevæsenet har hidtil her ikkun været anseet som en Diesag, og det som, i dette Djemed, var skænket til offentlig Brug, er, ved Tidens Længde, alene bleven privat Mand til Fordeel. Jeg mener herved Skolehuset med tilhørende Løder, som siden den Latinskoles Reduktion, i Aaret 1739, har været overladt Ebordegnen, her paa Stedet til Brug, imod at han derfor skulde holde Christendoms Skole, thi dette Skoleholderie har man villet forklare derhen, at Ebordegnen ikke skulde være forbunden til at læse for andre end Confirmandi; og Følgen deraf er da bleven denne: at til den Tid maatte de Unge tage til takke med hvad Underviisning de kunde faae.

Dog være dette langt fra ikke saad for i nogen Maade at stikke paa nuværende Ebordegn, Hr. Wagge, thi hvo kan fortænke Manden i, at han er paatager sig en Byrde, som hans Formænd ikke har baaren, og som hans Bestalling heller ikke, formodentlig, paalægger ham.

Vel er her endnu en anden beskillet Skoleholder, som tillige informerer i Skrivning og

Regning; men hvad Skal man vente af den Lærer, som for enhver af sine Elevers Underviisning ikke nyder mere end fra 2 til 4 R i det høieste om Ugen, og hvilken Løn for saa suurt et Arbeide??

Skal Skolevæsenet nogenstunde sættes paa en bedre Fod her i Byen, maae man derfor fornemmeligen være betænk paa at giøre dens Vilkaar, som dette vigtige Embede er betroet, saadan, at han uden Gul, kan forrette det, thi hvorledes vilde man ellers faar nogen ducelig Mand til at paaatae sig sammes; men hertil veed jeg ingen anden Middell at foreslaae, end ved at foreene Skoleholder Tienesten med Bedemands Tienesten, naar denne engang bliver ledig.

Endelig vilde det og have sin Nytte, om det i det mindste engang aarlig blev holdt en offentlig Skoleexamen, da aldrig kan ventes nogen sand Oplysning, hvor Vren ikke er en Spore for Flittighed.

U.

Om Postvæsenet.

Posten ankommer her til hver Mandag og Fredag, almindelig om Eftermiddagen, og afgaar igien herfra, Tirsdag og Loverdag Mid-

dag, Kleffen 12, til Gemmenes Færgested paa Lorfinge, hvor en Postkarl, som leenes af Postmesteren i Rudkøbing, modtaar Postasken og bringer den til Svendborg Postcontor.

For et hvert Brev, som ikke angaaer Kongelig Tjeneste, betales herfra til Svendborg 4 S og til Nyborg 6 S , som Postmesteren her oppsbærer, imod at han bekoster Posttransporten imellem dette og Svendborg, der aarlig beleber om trent 130 Rdlr.

De Breve som skal videre end til Svendborg, liges i et Rum, før sig selv, i Tassen, der ikke bliver oabnet før end den ankommer til Nyborg.

V.

Bestutningen, eller et Forslag til at forskaffe Byen en Hielpeskilde til dens offentlige Udgiwers Bestyrelse.

Erfarenhed har lært mig, hvor ubehageligt det er at være Bøefoged der, hvor enhver, endog den mindste Udgiwt skal lignedes paa Indvaernerne, thi vil man ikke høre jevnlige Klager over Etatternes Straen, saa nedes man til, mangengang at lade en og anden Indretning fa-

re, som kunde sigte, ikke allene til Byens stør: Zirr men ogsaa til dens Nytte; og hvor let er det ikke derved, endog for den Ridkierste, at paadrage sig Bebreidelser over Lunkenhed i sine Pligter? Saaledes har Tilfældet, i det mindste, ofte været her; men dog kunde denne Ubehagelighed, for en Deel, have i Henseende til Studiebina, saasnuart allene de Broepenge, som Skibsbroen, efter Kongelig Bevilling hidtil har oppbaaren, (forudsat at deres længere Andelsse bevilges) blev til en Indtægt for Stammercassen, thi ved Hjælp heraf, vilde denne saa, om saa Aar kunne samle sig en saadan Hænd, at den altid, uden at man behøvede at have saameget paa Indvaanerne, kunde være Penge nok i Kassen til de foresaldende Udgieters Vedtidsse. — Dog forslaaer det sig selv, at Byen derfor igien burde være ansvarlig til alt hvad Skibsbroens Vedligeholdelse imidlertid maatte koste mere end dens evrige aarlige Indkomster kunde tilstrække.

*Si quid novisti rectius istis, candidus
imperti? si non, his utere mecum?*

Over de Korn- og Fædevarer som her fra Rudkøbing Soldsted ere udførte i de sidste 7 Aar, sc. fra 1789 til 1795 begge inklusive.

Anno	Hvede		Rug		Bog		Havre			Malt		Erter		Biller		Bølg			Emer			Øse			Klæff, roget og saltet									
	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.	Sp.	Tr.
1789	204	6	5406	.	7754	.	9844	.	.	403	.	804	.	103	1	24518	7	.	1274	3	7	536	10	5	723	12	2							
Magasin	.	.	476	.	789	.	950	1	1½	2215	1	1½	
1790	362	5	8315	1	7573	.	12134	4	.	40	.	400	1	42	4	28367	7	.	1221	7	9½	504	9	5	631	15	5							
Magasin	.	.	539	3	876	.	100	1515	3	
1791	931	6	13111	1	9272	1	13215	2	.	2	.	550	5	2	.	37084	7	.	1127	4	10	466	15	6	596	15	1							
Magasin	.	.	486	.	.	.	292	778
1792	265	5	7781	.	9552	.	12222	4	.	92	.	687	1	21	4	30571	6	.	1104	.	8	443	14	7	602	10	1							
1793	360	2	3947	.	6792	.	11295	.	.	10	.	219	3	27	.	22650	5	.	926	2	5	456	15	11	434	3	15							
1794	281	7	3370	2	6409	4	12506	1	.	.	.	178	3	2	6	22748	7	.	983	1	9	395	7	9	611	1	4							
1795	660	.	7623	6	5910	5	12757	4	.	.	.	319	6	.	4	27272	1	.	1175	11	12	390	.	15	371	15	12							
Magasin	.	.	467	467
Summa	3066	7	51472	5	54928	2	85317	.	1½	547	.	3159	3	199	3	198690	4	1½	7812	3	12½	3193	13	10	3971	13	8							

Rudkøbing Soldkammer, den 6te September 1796.

J. Hansen.

Nota: Det som er anført under Navn af Magasin-Korn, er det som er udført fra det Grevelige Magasin i Rudkøbing.

C7 Elleve Rdlr.]
1790.]

Bilaget Litt. B.

Vi underskrevne Bysfoged og elligerede Mand i Rudkøbing tilstaae herved: at vi paa Byens Begne til et nyt Raadhuses Ordbyggelse af Directionen for Hospitalet og Communitetet i Odense udi indeværende Termin, haver til Raans modtaget den Summa 2100 Rdlr., skriver To Tusinde og Et Hundrede Rigsdaler, af hvilken Gield paa Byens Begne lover aarlig at skal blive afbetalt 6 pro Cento, eller 126 Rdlr., hvorudi de gangbare Renter af Capitalen 4 pro Cento er indbefattet, saa at Capitalen ved sine Renter afbetales udi 28 Aar efter hoshæftede Labels'Udvisning, hvilke Et Hundrede og Sey og Live Rigsdaler til ethvert Aars 11te Junii Termin prompte skal udbetales til velbemeldte Direction, hvilket vi ved denne Forskrivning forbinder os paa Byens Begne at holde og efterkomme.

Rudkøbing den 11te Junii 1790.

Jørgensen.

Peder Hansen. Claus Christiansen
Mathias Balliøe. Peder Jørgensen.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1	Winter 2100 84. Åfdrag 47.																											
2	Winter 2058 82.1.14 Åfdrag 43.4.12																											
3	Winter 2011.1.14 Åfdrag 41.3.9																											
4	Winter 1968.5.5 Åfdrag 47.1.7																											
5	Winter 1927.3.13 Åfdrag 49.1.13																											
6	Winter 1872.3.1 Åfdrag 51.9.2																											
7	Winter 1821.2.7 Åfdrag 52.1.13																											
8	Winter 1767.1.9 Åfdrag 53.1.13																											
9	Winter 1711.5.12 Åfdrag 55.2.14																											
10	Winter 1654.2.10 Åfdrag 57.3.2																											
11	Winter 1594.3.11 Åfdrag 59.4.12																											
12	Winter 1532.7.7 Åfdrag 61.4.11																											
13	Winter 1467.3.11 Åfdrag 62.1.4																											
14	Winter 1350.5.14 Åfdrag 70.																											
15	Winter 1370.5.14 Åfdrag 53.1.3																											
16	Winter 1247.1.1 Åfdrag 50.1.11																											
17	Winter 1181.2.12 Åfdrag 47.1.9																											
18	Winter 1102.4.5 Åfdrag 43.1.6																											
19	Winter 1020.4.11 Åfdrag 49.5.1																											
20	Winter 935.3.11 Åfdrag 37.2.9																											
21	Winter 847.4.4 Åfdrag 33.5.5																											
22	Winter 754.5.5 Åfdrag 31.1.3																											
23	Winter 659.1.12 Åfdrag 25.2.11																											
24	Winter 550.3.1 Åfdrag 22.2.2																											
25	Winter 465.5.2 Åfdrag 18.1.6																											
26	Winter 348.1.8 Åfdrag 12.7.4.10																											
27	Winter 236.2.2 Åfdrag 9.2.10																											
28	Winter 116.5.5 Åfdrag 12.1.6																											

Note: Dagstøtten følger lige 2 Rækker sammen (værdet på 14 og 15 rækker med hinanden omvendt, og værdet til Side 126)

Trykfaal og Kætteljer :

Side	12,	9,	flaaer 20, lvs 24.
—	14	—	4, Tideman, l. Tideman
—	15	—	5, Wallig, l. Wallis
—	—	12,	Werts Holder, l. Werts Huns Holder
—	—	13,	Caro Muns Lassen, l. Caro Muns Lassen
—	—	17,	Bygermester, l. Byvermester
—	20	—	16, 17 Der. Sædel, l. 17 Sfor. Sædeland
—	21	—	10, Besidder af Koe Haugeus, l. — [Besidder [af Koe Haugeu
—	24	—	16, Saaen, l. Sagen
—	25	—	6, en Koe Hauge, l. Koe Haugeu
—	31	—	16, udsagt, l. udleyet
—	32	—	16, in res, l. en res
—	33	—	4, saa stort et Tab; l. saa stort et Tab,
—	38	—	17, Værn, l. Væen
—	42	—	16, elgerede, l. eligerede
—	45	—	25, han Bønder, l. Hans Bønder
—	46	—	2, efter dem derom, l. efter den derom
—	58	—	8, den 5 October, l. den 5 Desember
—	61	—	25, som approberet, l. som er approberet
—	46	—	1, 11 September s. A., l. 16 September s. A.
—	65	—	1, for Jord og Klokker, l. for Jord og Klokker
—	—	9,	Donsenrer, l. Donsenren
—	72	—	28, apeable, l. agreable
—	73	—	24, re consoler, l. se consoler
—	74	—	14, Skpr., l. Skil.
—	75	—	22, Publici Cne, l. Public Cne
—	81	—	6, Reparationen, l. Reparationer
—	82	—	12, Keer, l. Keet
—	85	—	14, af de maanedlige, l. efter de maanedlige.
—	87	—	23, iergelig, l. iergelige
—	88	—	14, Skatter, l. Indtægter
—	93	—	v:1 Post, 27½ β, l. 31½ β
—	94	—	11 " 44½ β, l. 49½ β
—	—	111 "	28½ β, l. 8½ β
—	98	—	2, 7, sikkere, l. sikker
—	99	—	9, at udtañke, l. at udtañke
—	100	—	9, Gives, l. gaves
—	105	—	Nic. 2, 701, l. 701
—	—	—	750, l. 1750
—	106	—	2, 6, Rue: Merdes B., l. Rue: Marks B.
—	108	—	25, noget ris, l. noget vist
—	109	—	10, tañgde, l. tañkte
—	111	—	22, har gjort, l. her aler
—	121	—	17 og 18, fandtes at, l. fandtes til at
—	125	—	3, Nidtkæreste, l. Nidtkæreste
—	—	—	13, at den altiid, l. at der altiid